

Handläggare:
Medea Sandbladh
08 508 18 070

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2019-01-31

Verksamhetsplan och budget 2019

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till verksamhetsplan och budget för 2019.
2. Stadsdelsnämnden överlämnar verksamhetsplan och budget till kommunstyrelsen.
3. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för klimatinvesteringar om 1,1 mnkr.
4. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för trygghetsskapande åtgärder om 1,1 mnkr.
5. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för naturreservat om 0,2 mnkr.
6. Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering för giftfri förskola om 1,2 mnkr.
7. Stadsdelsnämnden godkänner omslutningsförändringar om 128,5 mnkr.
8. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till upplösning av resultatenheten Förskolor centrala Farsta som delas upp på resultatenheterna Farsta Strands förskolor och Förskolor Fagersjö.
9. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till resultatenheter enligt tjänsteutlåtandets bilaga 2.

Kerstin Sandström
stadsdelsdirektör

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla	8
1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort	8
1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i	10
1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige	13
1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.....	16
1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande	21
2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt	24
2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv	24
2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov	25
2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet	26
2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring	27
2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö	30
3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden	32
3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser	32
3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna.....	33
Uppföljning av ekonomi.....	37
Nämndens ekonomiska förutsättningar	37
Investeringar	40
Försäljningar av anläggningstillgångar	40
Resultatenheter	41
Verksamhetsprojekt (driftprojekt).....	41
Budgetjusteringar	41
Omslutningsförändringar.....	42
Medel för lokaländamål.....	42
Övriga ekonomiska redovisningar.....	42

Systematiskt kvalitetsarbete.....	42
Övrigt.....	44

Bilagor

1. Agressorrapport
2. Sdn18 blankettset
3. System för intern kontroll 2019
4. Väsentlighets- och riskanalys samt internkontrollplan
5. Plan för upphandling 2019
6. Kompetensförsörjningsplan på 3 till 5 års sikt
7. Ansökan om klimatinvesteringsmedel 2019 trädplantering
8. Ansökan medel för trygghetsskapande åtgärder Fagerlid
9. Ansökan om medel till giftfri förskola

Inledning

Bakgrund

Verksamhetsplanen för Farsta stadsdelsnämnd anger inriktningen på nämndens verksamhet under år 2019 med utgångspunkt i den budget som kommunfullmäktige fastställt. I kommunfullmäktiges budget fastställs tre övergripande inriktningsmål, som konkretiserats till 12 mer avgränsade mål för stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden.

Stadsdelsnämnden ska i sin planering ytterligare konkretisera kommunfullmäktiges mål genom att ta fram nämndmål som är specifika och mätbara genom indikatorer som kopplas till måluppfyllelse. Dessutom tar varje enhet fram enhetsspecifika mål och arbetssätt som ytterligare konkretiserar hur varje enskild enhet ska arbeta för att kommunfullmäktiges och nämndens mål ska nås.

All verksamhetsplanering och uppföljning sker i stadens webbaserade system för ledning och styrning (ILS-webb), där även nämndens väsentlighets- och riskanalys med internkontrollplan utformas och följs upp. Verksamhetsplanen följer den disposition som anges i stadens anvisningar, riktas till stadsdelsnämnden och tillställs kommunstyrelsen.

Stadsdelsnämndens ansvarsområde

Stadsdelsnämnderna ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, kultur och fritid för barn och unga, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, konsumentvägledning och stadsmiljö.

Förvaltningsorganisation

Stadsdelsdirektören har det övergripande ansvaret för all verksamhet, svarar inför stadsdelsnämnden och leder förvaltningen tillsammans med avdelningscheferna, som vardera ansvarar för respektive verksamhetsområde.

Nämndens planerade verksamhet under 2019

En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Förvaltningen kommer att prioritera de grupper som står längst från arbetsmarknaden för stöd till arbete, försörjning och integration. Särskilt fokus läggs på att stödja och aktivera ungdomar som har ekonomiskt bistånd. Skolungdomar ska erbjudas feriejobb under påsklov, sommarlov och höstlov. Förvaltningen ska tillsammans med Farsta utvecklings- och näringslivsråd arbeta för att uppmuntra företagare och fastighetsägare att erbjuda feriejobb till ungdomar. För att nå ungdomar i riskzon etableras genom Farstalyftet ett nätverksbyggande

för ökad samverkan mellan alla goda krafter i lokalområdet som på olika sätt möter ungdomar och unga vuxna.

För att skapa ett tryggare stadsdelsområde ska förvaltningen arbeta brett och aktivt. Trygghetsinventeringar ska genomföras för att göra effektiva investeringar i trygghetsskapande åtgärder. En snabb hantering av klagomål och välskötta, tillgängliga och attraktiva park- och grönområden ökar trivsel och även upplevelsen av trygghet. Förvaltningen tar gemensamt med polisen fram lokala lägesbilder beträffande otrygga platser och ungdomar i riskzon för kriminellt beteende samt genomför olika insatser tillsammans. Socialtjänsten arbetar förebyggande och uppsökande riktat mot ungdomar och unga vuxna. Fler föräldrar ska gå föräldrastödsutbildningar. Förvaltningen ska vid våld i nära relationer arbeta mer aktivt med våldsutövarna.

Skolplattformen ska sättas i bruk och fyllas med innehåll. Det förväntas förbättra den pedagogiska strukturen och kommunikationen mellan förskola och vårdnadshavare. Förvaltningen fortsätter att utveckla förskolans förmåga att tidigt identifiera och möta barns behov av särskilt stöd och anpassningar. Förskolebarnens språkutveckling kommer att vara i fokus under året med aktiviteter och arbetssätt som ska stödja och stimulera förskolebarns språk.

Förvaltningen investerar i välfärdsteknik för alternativa kommunikationsformer i boenden för funktionsnedsatta. Medarbetarnas kompetens i att arbeta med alternativa kommunikationsformer ska förbättras. Förvaltningen kommer också att utveckla mat och måltidssituationen inom stödet till personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighet och service ska utvecklas för äldre i behov av bistånd. Demensprojektet Stjärnmärkt ska säkra verksamheternas kompetens i bemötande och omsorg till äldre med demenssjukdom. För att bryta ensamhet och isolering hos äldre erbjuder förvaltningen en hög nivå av aktiviteter och i vård- och omsorgsboenden kommer ungdomsbesök att anordnas.

En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Farsta stadsdelsförvaltning ska arbeta för ett attraktivt företagsklimat som främjar de företag som finns i stadsdelsområdet, lockar hit nya samt stimulerar Farstabornas entreprenörskap. Målsättningen är att skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen i Farsta. Förvaltningen ska genom så kallad Business Improvement District (BID) eller andra former av platssamverkan samverka med andra förvaltningar, polis, lokala näringslivet, fastighetsägare och civilsamhället för att utveckla rena, trivsamma och trygga företagsområden, handelsplatser och lokala centrum.

Stadens utbyggnadstakt är hög inom Farsta stadsdelsområde och förvaltningen ska se till att kommunala lokaler för nämndens verksamheter uppförs inom vårt geografiska område för att ge god service till invånarna. Nya förskolor kommer under året att uppföras i Hökarängen och Gubbängen.

Förvaltningen ska göra klimatsmarta val och ta hänsyn till miljön. Tjänstebilar ska drivas med fossilfritt bränsle. Förbrukningen av engångsmaterial ska minska och sorteringen av matavfall ska öka. Arbetet med en kemikaliesmart förskola fortsätter. Nyplanteringar ska gynna biologisk mångfald genom val av nektarrika växter, och stadsodlingar ska fortsatt uppmuntras.

Farsta stadsdelsförvaltning ska samverka med andra förvaltningar och med det lokala kultur-

och föreningslivet för att erbjuda ett brett utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter. Förvaltningens öppna mötesplatser för barn och unga ska vara trygga och jämställda, erbjuda studiehjälp och i övrigt anpassas till dagens unga stockholmares behov. Förvaltningen ska samverka med lokalt föreningsliv och andra förvaltningar för att kunna erbjuda exempelvis Sportscamp och öppna idrottshallar.

En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Budgethållning är en förutsättning för kvalitet och stabilitet i verksamheterna. Insatser kommer att krävas inom ett flertal verksamheter för att nå en budget i balans. Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetssättet med strukturerad samverkan mellan stöd- och uppföljningsfunktionerna inom ekonomi, personal och kvalitet, som ger ett samlat specialiststöd till de enheter som behöver det mest.

Förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsgivare. Att minska sjukfrånvaron kommer fortsatt vara ett prioriterat område för förvaltningens chefer. Arbetet med att erbjuda heltid för alla fortsätter. Kunskapen i kompetensbaserad rekrytering ska stärkas och möjligheten för personer med funktionsnedsättning att erbjudas jobb i alla nivåer ska främjas. Förvaltningens arbete med innovation och digitalisering ska utgå från stadens innovationsstrategi och verksamheternas innovationsförmåga ska utvecklas.

Farsta stadsdelsområde

Farsta stadsdelsområde har ca 58 000 invånare och består av tio stadsdelar:

- Fagersjö, till övervägande del uppfört på tidigt 1960-tal. Höghus, lamellhus, radhus och kompletterat med villor från skilda tidsperioder.
- Farsta, ABC-stad med alla typer av bebyggelse förutom villor. Bebyggelsen tillkom huvudsakligen under 1960-talet.
- Farstanäset, Stockholms enda stadsdel utan permanentboende. Naturområde med kolonistugeförening.
- Farsta strand, höghus, lamellhus och enfamiljshus som är byggt under skilda tidsperioder med betoning på 1960-talet. Stadsdelen har också modern förtätning.
- Gubbängen, började byggas på 1940-talet och räknas som den första tunnelbanestaden. Centrum byggdes ut under 1960- och 1980-talet.
- Hökarängen, blandad bebyggelse med fokus på 1950-talet. Mestadels lamellhus i 3-4 våningar men också punkthus, småstugor och radhus.
- Larsboda, höghus och radhus. I övrigt domineras området av Telias byggnader och Farsta verksamhetsområde med småindustrier.
- Sköndal, består av institutionsområdet Stora Sköndal, trädgårdsstad med småhus och 1950- och 1960-talets flerbostadsbebyggelse.
- Svedmyra, egnahemsområde från 1930-talet och flerbostadsbebyggelse från olika epoker.
- Tallkrogen, söderorts största småhusområde, började byggas på 1930-talet. Centrum med lamellhusbebyggelse från tidigt 1950-tal.

Socioekonomisk struktur

Stadsdelsområdets befolkning har ökat med i snitt 1000 personer per år sedan 2012 och prognosen är att Farsta kommer att ha drygt 63 000 invånare år 2022. De socioekonomiska

förhållandena varierar överlag stort inom stadsdelområdet. Andelen invånare med utländsk bakgrund (utrikes födda och inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar) är i Farsta stadsdelsnämnd 33,5 procent vilket är i princip i nivå med staden. Medelinkomsterna för män och kvinnor ligger under stadens genomsnitt i alla Farstas stadsdelar, medan andelen med ekonomiskt bistånd är samma som staden i stort, 2,7 procent. Ohälsotalet (antal sjukdagar) ligger också högre än stadens snitt i de flesta av Farstas stadsdelar och arbetslösheten är större. Farsta har länge haft stadens högsta andel personer som är över 80 år, en andel som minskar i år, medan personer 25-64 år ökar.

Alla uppgifter avser 2017, eftersom verifierad data tas fram på helår och därför inte är tillgänglig för 2018.

Område	Folk- mängd	Utländsk bakgrund	Inkomst kvinnor (20-64 år)	Inkomst män (20-64 år)	Arbets- lösa kvinnor	Arbets- lösa män	Ekono- miskt bistånd	Ohälso- tal män	Ohälso- tal kvinnor
Fagersjö	2 949	57,2%	242 100	292 600	5,1%	5,7%	5,4%	23,8	27,2
Farsta stadsdel	14 495	41,7%	284 700	330 000	3,7%	3,7%	2,5%	20,1	30,2
Farsta strand	5 363	40,3%	279 800	327 200	4,2%	4,5%	2,2%	24,4	33,5
Gubbängen	5 734	25,6%	310 200	360 600	2,8%	2,7%	1,3%	14,8	22,5
Hökarängen	9 564	35,3%	267 800	299 100	3,3%	4,1%	3,0%	26,2	37,5
Larsboda	2 445	36,2%	311 600	384 600	6,6%	7,5%	1,2%	9,3	13,6
Sköndal	9 608	22,9%	339 600	411 500	2,5%	4,0%	1,2%	11,9	19,9
Svedmyra	3 233	21,6%	331 700	396 600	2,9%	3,4%	1,4%	23,9	27,5
Tallkrogen	4 434	18,8%	345 100	403 700	2,4%	2,3%	1,4%	15,0	23,1
Farsta totalt	57 825	33,5%	299 200	350 000	3,5%	3,9%	2,7%	19,0	27,6
Stockholm	949 761	32,8%	346 300	438 800	3,0%	2,9%	2,7%	14,3	20,3

Åldersfördelning:

	0 år	1-5 år	6-15 år	16-19 år	20-24 år	25-64 år	65-79 år	80-89 år	90+ år
Farsta	1,3%	6,5%	11,6%	3,8%	5,7%	55,4%	10,6%	3,9%	0,8%
Staden	1,4%	6,3%	10,5%	3,6%	5,8%	57,8%	11,0%	2,8%	0,9%

KF:s inriktningsmål:

1. En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

Förvaltningen kommer att prioritera de grupper som står längst från arbetsmarknaden för stöd till arbete, försörjning och integration. Särskilt fokus läggs på att stödja och aktivera ungdomar som har ekonomiskt bistånd. Skolungdomar ska erbjudas feriejobb under påsklov, sommarlov och höstlov. Förvaltningen ska tillsammans med Farsta utvecklings- och näringslivsråd arbeta för att uppmuntra företagare och fastighetsägare att erbjuda feriejobb till ungdomar. För att nå ungdomar i riskzon etableras genom Farstalyftet ett nätverksbyggande för ökad samverkan mellan alla goda krafter i lokalområdet som på olika sätt möter ungdomar och unga vuxna.

För att skapa ett tryggare stadsdelsområde ska förvaltningen arbeta brett och aktivt. Trygghetsinventeringar ska genomföras för att göra effektiva investeringar i trygghetskapande åtgärder. En snabb hantering av klagomål och välskötta, tillgängliga och attraktiva park- och grönområden ökar trivsel och även upplevelsen av trygghet. Förvaltningen tar gemensamt med polisen fram lokala lägesbilder beträffande otrygga platser och ungdomar i riskzon för kriminellt beteende samt genomför olika insatser tillsammans. Socialtjänsten arbetar förebyggande och uppsökande riktat mot ungdomar och unga vuxna. Fler föräldrar ska gå föräldrastödsutbildningar. Förvaltningen ska vid våld i nära relationer arbeta mer aktivt med våldsutövarna.

Skolplattformen ska sättas i bruk och fyllas med innehåll. Det förväntas förbättra den pedagogiska strukturen och kommunikationen mellan förskola och vårdnadshavare. Förvaltningen fortsätter att utveckla förskolans förmåga att tidigt identifiera och möta barns behov av särskilt stöd och anpassningar. Förskolebarnens språkutveckling kommer att vara i fokus under året med aktiviteter och arbetssätt som ska stödja och stimulera förskolebarns språk.

Förvaltningen investerar i välfärdsteknik för alternativa kommunikationsformer i boenden för funktionsnedsatta. Medarbetarnas kompetens i att arbeta med alternativa kommunikationsformer ska förbättras. Förvaltningen kommer också att utveckla mat och måltidssituationen inom stödet till personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighet och service ska utvecklas för äldre i behov av bistånd. Demensprojektet Stjärnmärkt ska säkra verksamheternas kompetens i bemötande och omsorg till äldre med demenssjukdom. För att bryta ensamhet och isolering hos äldre erbjuder förvaltningen en hög nivå av aktiviteter och i vård- och omsorgsboenden kommer ungdomsbesök att anordnas. ska utgå från stadens innovationsstrategi och verksamheternas innovationsförmåga ska utvecklas.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort

Förvaltningen ser i huvudsak tre grupper av invånare som behöver försörjningsstöd: arbetslösa, sjukskrivna utan sjukersättning och personer som av socialmedicinska skäl inte kan försörja sig själva. Arbetsmetoderna styrs och är anpassade utifrån såväl sociala som individuella förutsättningar, dock är den gemensamma nämnaren för samtliga metoder att de syftar till att ge hjälp till självhjälp, se till det friska och fokusera på att stödja egna förmågor

och resurser.

Förvaltningen ska särskilt prioritera nyanlända, långtidsarbetslösa kvinnor, personer med långvarigt beroende av försörjningsstöd och ungdomar som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd. De personer som berörs ska få ett aktivt och individuellt stöd och generell galler att insatser som Stockholmsjobb och olika former av praktik ska nyttjas fullt ut när ett reguljärt arbete för tillfället inte bedöms möjligt.

När det gäller nyanlända ska arbetet inriktas på att de snabbt etableras på arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om samhällsvägledning i ett tidigt skede och om samarbete med arbetsförmedling och jobbtorg.

De långtidsarbetslösa kvinnorna ska sökas upp, motiveras och få stöd av stadsdelsmammorna. I samarbete med jobbtorgen upprättas därefter individuella planer innehållande olika insatser som ska göra att målgruppen kommer in på eller närmar sig arbetsmarknaden.

De personer som under lång tid varit beroende av försörjningsstöd, oftast sjukskrivna, ska utifrån fokus på individuell förmåga och ett lösningsfokuserat arbetssätt erbjudas olika former av aktiviteter för att bryta och motverka ett passivt bidragstagande.

Ungdomsarbetslösheten i Farsta är relativt hög jämfört med staden som helhet och arbetslösa ungdomar inklusive ensamkommande ungdomar som fått uppehållstillstånd är en prioriterad grupp. Det är genom att arbeta aktivt med denna grupp som socialtjänstens insatser kan påverka arbetslösheten bland ungdomar. Samarbetet med Jobbtorg Unga och arbetsförmedlingen är en viktig del i att stödja och aktivera den grupp av arbetslösa ungdomar som har ekonomiskt bistånd. Skolungdomar ska erbjudas feriejobb under påsklov, sommarlov och höstlov. Förvaltningen ska tillsammans med Farsta utvecklings- och näringslivsråd arbeta för att uppmuntra företagare och fastighetsägare att erbjuda feriejobb till ungdomar.

Arbetet med att få fler att bli självförsörjande ska genomsyras av ett gott och respektfullt bemötande och hög tillgänglighet. Det ska vara lätt att få kontakt med sin socialsekreterare. Digitala arbetssätt ska utvecklas för att förenkla arbetsprocesserna och sökförfarandet för de sökande.

Barnperspektivet ska vara integrerat i arbetsmetoder och handläggning och arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar ska genomsyra all handläggning.

Handläggning, bedömningar och beslut ska analyseras ur jämställdhetssynpunkt och förändringar initieras utifrån det som framkommer i analyserna. Socialstyrelsens framtagna Kundskapsguide ska nyttjas i detta arbete för att få vägledning och idéer hur man förändrar processer i verksamheten som gör att behandlingen av kvinnor och män inte skiljer sig åt annat än utifrån individuella omständigheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	2,4 %	2,8 %	Tertial
  Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	1,9 %	1,6 %	Tertial
  Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	1,1 %	1,1 %	Tertial
  Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	30 st	1 050 st	Tertial

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	530 st	9 000 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	30 st	1 050 st	Tertial
 Antal tillhandahållna praktikplatser för högskolestuderande samt platser för verksamhetsförlagd utbildning	55	Tas fram av nämnden	Tertial
 Antal ungdomar som fått feriejobb i stadens regi	530 st	9 000 st	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med samhällsvägledning för nyanlända, med särskilt fokus på att ge kunskaper om bostadssituationen.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna stärka samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättra målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Farstas invånare är självförsörjande

Förväntat resultat

- Antalet aspiranter som erhåller Stockholmsjobb ska öka i jämförelse med 2018.
- Andel invånare i behov av ekonomiskt bistånd minskar.
- Andel invånare med långvarigt ekonomiskt bistånd minskar.
- Andelen ungdomar med ekonomiskt bistånd som varken studerar eller arbetar minskar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2. Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i

Farsta stadsdelsförvaltning ska ha ett aktivt och brett trygghetsarbete. Trygghet är en central fråga för att säkerställa kvinnor och mäns, flickors och pojkars välmående – otrygghet skapar begränsningar i människors vardag. Att känna sig trygg i vardagen, där man bor, verkar och vistas är en förutsättning för att kunna delta i samhällslivet. Medborgarundersökningen visar att den upplevda tryggheten ökar i Farsta stadsdelsområde, men fortfarande avstår en stor andel av kvinnorna från att gå ut ensamma på kvällen på grund av otrygghet.

Farstas lokala brottsförebyggande råd (BRÅ) ska arbeta för ökad trygghet och minskad brottslighet i Farsta stadsdelsområde. I BRÅ samverkar stadsdelsförvaltningen, polisen, SL, fastighetsbolag, brandförsvaret, Svenska kyrkan och flera fackförvaltningar kring gemensamma insatser och har dessutom ett uppdrag att dela information och erfarenheter. Förutom BRÅ ska stadsdelsförvaltningen också samverka direkt med polisen. Vi tar gemensamt med polisen fram lokala lägesbilder beträffande otrygga platser och ungdomar som ligger i riskzon för att hamna i kriminellt beteende samt genomför olika insatser tillsammans. 2019 ska samverkansöverenskommelsen med polisen förnyas och uppföljningen av vårt arbete ska bli bättre.

Inom ramen för Farstalyftet ska ett nätverksbyggande för ökad samverkan ske mellan alla goda krafter i lokalområdet som på olika sätt möter ungdomar och unga vuxna. Upparbetade

samverkansformer med bland annat polis, Stockholms stads ordningsvakter, hyresvärdar och fritid finns redan. En viktig kärna i det arbetet är de s.k. utsättningarna på fredagar där många parter samlas inför helgen och utbyter information om lägesbild och hur samverkanskontakterna ska se ut under helgen.

Socialtjänstens primära syfte är inte att skapa trygghet för medborgarna utan ge stöd och erbjuda vård till barn, ungdomar och vuxna som behöver det. Dock arbetar socialtjänsten i stor omfattning med individer och grupper som med sitt beteende i olika sammanhang och miljöer i lokalsamhället kan skapa otrygghet bland invånarna. Vår tes är att lyckas vi med vårt uppdrag får det sannolikt även positiva effekter när det gäller den allmänna tryggheten i stadsdelsområdet.

Det sociala arbetet som särskilt ska prioriteras utifrån ett trygghetsperspektiv är förebyggande och uppsökande samt utredande insatser riktat mot ungdomar och unga vuxna. Förvaltningen ska erbjuda föräldrar i Farsta stadsdelsområde att gå föräldrastödsutbildningar och förskolan ska särskilt stärka sitt arbete med att erbjuda föräldrastödet Alla Barn i Centrum (ABC). Familjen är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förhindra att barn senare i livet utvecklar ett normbrytande beteende och i förlängningen påverkar detta tryggheten och säkerheten i vårt samhälle.

Fältassisterna ska arbeta allmänt förebyggande i samarbete med skolan, fritid och polis men även vara uppsökande i offentliga miljöer där ungdomar håller till. Det utredande arbetet ska vara aktivt och särskilt uppmärksamma orosanmälningar som inkommer om brottsaktiva ungdomar eller ungdomar som utmärker sig negativt ute i lokalsamhället. När det gäller äldre ungdomar och myndiga unga vuxna som är eller riskerar hamna i missbruk och brottsaktivitet ska Farstalyftet arbeta uppsökande, motiverande och aktiverande. Unga vuxna som livnär sig på kriminalitet ska erbjudas stöd till förändring inom ramen för sociala insatsgruppen i nära samarbete med polisen.

Förvaltningen ska ha ett preventivt arbete för att minska den skadliga användningen av alkohol och tobak samt helt motverka narkotika. Förutom att bruket av alkohol, tobak och narkotika är skadligt för individen, finns också mycket kriminalitet i spåren av missbruk. Vi ansvarar för tillsyn av butiker som säljer folköl, tobak och elektroniska cigaretter. Vi för också dialog med näringsidkare om värderingsaspekter av att sälja narkotikarelaterade artiklar, exempelvis pipor.

Förvaltningen har tagit fram en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism (VBE) som innehåller lokal lägesbild samt exempel på olika insatser. Trots att förekomsten av VBE i stadsdelen bedöms vara liten ska förvaltningen fortsätta sitt förebyggande arbete.

Som en del av att säkerställa trygghet i den offentliga miljön ska förvaltningen snabbt hantera inkomna synpunkter och klagomål på platser som anses otrygga. Det kan handla om klottersanering, beskärning av träd och buskar eller bättre belysning i parkmiljö. Förvaltningen ska också fortsätta arbetet med medborgardialoger och trygghetsinventeringar för att få kunskap om vilka insatser som behövs för att öka den upplevda tryggheten.

Farsta stadsdelsförvaltning ska säkerställa att de som bor och vistas i Farsta har välskötta, tillgängliga och attraktiva park- och grönområden. Rena och välskötta grönområden är centralt för upplevelsen av trygghet. Våra park- och grönområden ska utformas på ett sätt att de stimulerar sociala aktiviteter och lockar till utomhusvistelse och vardagsmotion. I takt med att bostadsbyggandet i Farsta ökar, ökar också betydelsen av kvalitativa grönområden. Vi ska

ta hand om och utveckla park- och grönområdena i samverkan med andra förvaltningar och i dialog med kvinnor och män, flickor och pojkar i Farsta. Särskild hänsyn ska tas till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar.

Förvaltningen har ingen parkskötsel i egen regi. Vår roll som beställare är därför viktig. För att säkerställa välskötta park- och grönområden och effektiv snöröjning är tydliga förväntningar på entreprenören och uppföljning centrala. I samband med ny upphandling 2019 kommer ett digitalt system för kommunikation med entreprenören att införas.

Arbetet med program för Strandpark Farsta och Farstaängen kommer att avslutas under början av 2019. Därefter kan upprustning och förnyelse av dessa båda centrala och välbesökta parker påbörjas etappvis. Farstaängen ska bli en park med stora möjligheter till fysisk aktivitet och möten. Upprustningen av Måsen i Fagersjö fortsätter 2019 och beräknas vara klar till hösten. Förvaltningens arbete med tre mindre naturlekplatser i Svedmyraskogen fortsätter också 2019. (Läs vidare i avsnittet Investeringar.)

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %	100 %	År
 Andel stockholmare som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	79 %	77 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med renhållning och städning	71 %	71 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	70 %	71 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med stadsmiljön	88 %	88 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna utveckla samverkan mot våldbejakande extremism.	2019-01-01	2019-08-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna inventera behovet och lämplig geografisk placering av nya parklekar.	2019-01-01	2019-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna och de ekonomiska konsekvenserna för fler parklekar med djur i staden.	2019-01-01	2019-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna verka för att utreda vilka områden som kan läggas till - och utöka redan godkända områden – som platser där stadens ordningsvakter verkar för att skapa trygghet för medborgarna.	2019-01-01	2019-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med utbildningsnämnden och i samverkan med polis och fritidsverksamhet inrätta och bidra till lokala operativa samverkansforum för barn i behov av samlade insatser från skola och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31
 Trafiknämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheterna till utveckling av Stockholms stadsmiljöer genom exempelvis brukaravtal för skötsel av parklekar eller stadsodling.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Farsta har välskötta och attraktiva park- och grönområden.

Förväntat resultat

- Farstaborna är nöjda med skötseln och städningen av parker och grönområden (medborgarundersökningen)
- Färre synpunkter på skötseln och städningen av parker och grönområden (Tyck till-appen)
- Färre anmärkningar i samband med kontroll av entreprenaden

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsförvaltningen ska tydliggöra information om stadens städgaranti.	2019-01-01	2019-11-30

Nämndmål:

Farsta är ett tryggt och säkert stadsdelsområde

Förväntat resultat

- Farstaborna upplever sig trygga
- Användningen av alkohol, tobak och narkotika minskar bland Farstas unga
- Fler föräldrar deltar i föräldrastödsprogram
- Farstalyftet har anställt ungdomar som områdesvärdar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
En nära samverkan med bostadsbolaget Stockholmshem, stadsdelsrådet, företagarförening och kyrkan, arbetar förebyggande och uppsökande för att motverka kriminalitet, missbruk och hemlöshet hos invånarna.	2018-01-10	2019-11-30
Rekrytera fler gruppledare till föräldrastödsprogram	2018-01-01	2019-11-30
Stadsdelsförvaltningen ska genomföra årliga risk- och sårbarhetsanalyser samt upprätthålla en god beredskap för att hantera oförutsedda händelser och kriser.	2019-01-01	2019-11-30

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3. I Stockholm når barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för barn att lära och utvecklas i förskolan kommer Farstas förskolor fortsätta arbetet med att skapa hög kvalitet i den pedagogiska verksamheten. Barnen behöver få ta del av en god utbildning med en undervisning som förskollärare ansvarar för. Det innebär att vi synliggör och utvecklar arbetssätt och metoder för lärande i förskolan samt skapar stimulerande och utmanade miljöer för barn att leka och lära i.

Att skapa goda förutsättningar innebär också att skapa trygga miljöer för barnen med en hälsosam miljö där alla kan leka och lära utan att utsättas för kränkande behandling. All undervisning ska vila på barnkonventionens grund och genom ett jämställdhetsperspektiv ge flickor och pojkar samma möjlighet att utvecklas som unika individer.

Skolplattformen kommer under året att implementeras successivt i alla dess delar. Det kommer att förbättra möjligheten att utveckla arbetssätt och att kommunicera, både internt inom förskolan samt med vårdnadshavare.

Genom att dokumentera den undervisning som bedrivs samt genom ett systematiskt reflekterande arbetssätt utformas utbildning och undervisning i förhållande till barnets behov. Vårdnadshavares möjlighet att ta del av verksamheten säkerställer bästa möjliga förutsättningar för varje barn. Arbetet med detta har fortsatt hög prioritet under året och införlivas med det kunskapsuppdrag som tydliggjorts i den nya läroplanen för förskolan, Lpfö18.

Förvaltningens förskolenheter utformar gemensamma mål där de beskriver arbetssätt och metoder i respektive förskolenhets verksamhetsplan ;

- Förskolans utbildning har fokus på språk, matematik och naturvetenskap
- Alla barn utvecklas och lär i stimulerande pedagogiska lärmiljöer inomhus såväl som utomhus
- Alla barn har förutsättningar att utveckla sin digitala kompetens
- Alla barn får stöd för att lära och utvecklas i förskolan
- Förskolorna har ett nära och förtroendefullt samarbete med vårdnadshavare

Alla barn har rätt till en likvärdig utbildning. Kommunikationen med dess vårdnadshavare är en viktig del i hur vi på bästa sätt skapar förutsättning för varje barn. Förskolan synliggör förskolans uppdrag och mål samt skapar en dialog utifrån varje barn med dess vårdnadshavare. Vårdnadshavares delaktighet i sitt barns utbildning ska tydliggöras utifrån förväntningar och dess barns behov. Den dagliga dialogen är professionell och har ett bemötande som främjar samverkan mellan förskola och vårdnadshavare.

Förskolan har ett uppdrag att tidigt identifiera barn i behov av särskilt stöd och anpassningar och fortsätter det arbete vi inlett med att utveckla alla medarbetares kompetens i ämnet. Förskolorna inför nätverk på enhetsnivå i syfte att möta alla barn och varje barns behov av stöd.Handledning sker parallellt under året med representanter från varje enhet tillsammans med stödenheten. Ett fördjupat samarbete med socialtjänsten i Farsta ska under året bidra till tidiga insatser där detta behövs.

Förvaltningen ser ett behov av att fördjupa arbetet med barns språkliga utveckling samt utveckla arbetet med barns flerspråkighet som är grunden för lärande och utveckling. Förskolan behöver möta barns olika behov av stöd i språkutveckling och genom vårt gemensamma arbete i det handledningsledda nätverket som inletts omfattas också detta. En gemensam kompetensutveckling ska öka kompetens gällande barns språkutveckling och flerspråkighet. Under 2019 kommer samarbetet med Kulturförvaltningen, biblioteket att utökas genom kompetensutveckling för våra läsombud. Syftet är att utveckla arbetet med högläsning och boksamtal med barnen samt utbilda medarbetare för att bättre kunna möta barns flerspråkighet.

Den pedagogiska miljön i de olika verksamheterna ska anpassas efter de barn som finns i barngrupperna, utifrån ålder och behov. Miljöerna utgår från uppdraget och ska vara tydliga, tillåtande och tillgängliga för barnen. Genom ett temainriktat arbetssätt kan pedagogiska miljön vara ett stöd i utbildningen och stödja undervisningen. Barnen får i ett utforskande arbetssätt möjlighet att skapa, undersöka, reflektera över, kommunicera, föra och följa resonemang, utforska tillsammans med andra barn och vuxna. Förskolornas utemiljö ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse samt ses som en del av det pedagogiska rummet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	41 %	41 %	Tertial
 Andel nöjda föräldrar till barn i förskolan	90 %	90 %	År
 Antal barn per grupp	16	16	Tertial
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	Tertial
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda sommarkolloverksamhetens avgiftsmodell, både gällande dygnsavgiften per barn och de inkomstspann som ligger till grund för de olika avgiftsnivåerna	2019-01-01	2019-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utveckla arbetssätt och rutiner för att säkerställa att utbildningsnämndens samordningsansvar för elever med upprepade och längre frånvaro är väl fungerande oavsett huvudman	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Farstas förskoleverksamhet håller en likvärdig pedagogisk kvalitet i trygga och stimulerande lärmiljöer

Förväntat resultat

- Det språkliga arbetet på förskolorna förbättras.
- De pedagogiska miljöerna bedöms uppfylla kvalitetsindikatorns kriterier för god verksamhet.
- Lärplattor används i större utsträckning i arbetet med barnens temaarbeten.
- Arbetslagen har ökad kompetens om förhållningssätt och bemötande i att möta barns behov av anpassning och stöd.
- Förbättrad kommunikation med vårdnadshavare via Skolplattformen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel vårdnadshavare som upplever att barnen på förskolan ges lika möjligheter att utvecklas oberoende av kön, etnisk tillhörighet, religion eller funktionsnedsättning	88 %		År
 Vårdnadshavarna upplever att barnen uppmuntras att utveckla sin förståelse för naturvetenskapliga fenomen på förskolan	78 %		År
 Vårdnadshavarna upplever att den pedagogiska miljön på förskolan uppmuntrar till lek, utveckling och lärande.	81 %		År
 Vårdnadshavarna upplever att förskolan använder digitala verktyg för att utveckla barnens förmåga till skapande, kommunikation och lärande	60 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolans arbetslagsledare ges utbildning för sitt nya ledningsuppdrag.	2019-01-01	2019-11-30
Förskolechefer och biträdande chefer ges handledning i sitt arbete med att säkra alla barns rätt till en likvärdig förskola.	2019-01-01	2019-11-30

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolenheterna säkrar att barnen ges förutsättningar att utveckla sin digitala kompetens	2017-01-01	2019-11-30

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4. I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet

Barn, ungdomar och familjer ska erbjudas stöd till förändring som utformas och genomförs så att de individuella målen nås och att beviljad insats avslutas enligt plan. Barn som begår sin första brottsliga handling ska snabbt möta en tydlig samfällad reaktion från socialtjänst och polis.

Samverkan med skolan ska stärkas, hur detta ska ske får utformas i samband med att nuvarande samverkansöverenskommelse revideras. Samarbetet med skolan ska även ingå i BUS (Samverkan kring barn i behov av särskilt stöd), där fler viktiga samarbetspartners kring barn med särskilda behov ingår. Ett särskilt fokus ska vara att öka antalet samordnade individuella planer (SIP) i barn- och ungdomsärenden där flera parter är inblandade och ansvariga för att barnen och ungdomar får de insatser de har rätt att få. I detta arbete kommer socialtjänstens SIP-samordnare att ha en viktig roll som utbildare och utvecklare av en SIP-struktur.

Samarbetet mellan socialtjänst och förskola ska också stärkas när det gäller kommunikationen i samband med orosanmälningar och för att stärka och stödja föräldrar som upplever svårigheter i föräldraskapet. Former för att få till ett utökat kunskapsutbyte mellan socialtjänst och förskola ska utvecklas.

Stadsdelsnämndernas familjevårdsverksamheter har fått ett allt större ansvar för att rekrytera och utbilda jour- och familjehem. Arbetet med att rekrytera familjer som passar som jour- och familjehem ska intensifieras och nya vägar att få kontakt med familjer som har förutsättningar att bli väl fungerande familjehem utvecklas.

Utredning och insatser som riktar sig till personer med missbruk och psykisk ohälsa ska vara individuellt utformade. För att fler ska fullfölja upprättad plan och uppleva att de fått vara delaktig i utredningen ska bedömningsinstrument användas och vid val av insats ska en sammanvägning av den enskildes kunskap, professionens kompetens och beprövad erfarenhet göras.

För att minska antalet akuta boendelösningar för personer med psykisk ohälsa ska boendeplaneringen utvecklas och stärkas.

Med stöd av det kommande ramverket för sociala insatsgrupper (SIG) ska verksamheten stödja fler unga vuxna som har hamnat i kriminalitet och missbruk. Tydligare samarbetsrutiner ska upprättas med polisen gällande SIG för att få kontakt med fler kriminellt belastade unga vuxna. Inom öppenvården för barn och ungdom finns också SIG som riktar sig till ungdomar under 18 år.

Inom ramen för Farstalyftet ska ungdomar i utanförskap (som varken arbetar eller studerar, har hamnat i eller riskerar att hamna i kriminalitet och drogmissbruk) och ofta befinner sig olika riskmiljöer på offentliga platser, sökas upp, motiveras och aktiveras som ett första steg i

att få en förändrad livssituation. Samarbetet med polis, ordningsvakter, hyresvärdar, fritid, Jobbtorg och olika aktörer från myndigheter och civilsamhället är en viktig ingrediens i Farstalyftet.

Gemensamt med Enskede Årsta Vantör och Skarpnäck driver förvaltningen en samlokaliserad öppenvård för missbrukare. Verksamheten består av behandlingsprogram, stödsamtal, återfallsprevention mm. För att få en bättre styrning och ledning av verksamheten kommer Enskede Årsta Vantör från och med 2019 att vara värdstadsdel för verksamheten och därmed ha det formella ansvaret för driften av verksamheten med ansvar för personal och arbetsmiljö. Ekonomiskt kommer de tre förvaltningarna att ha ett delat ansvar, det gäller även verksamhetens innehåll. Samarbetet kommer att regleras i ett avtal mellan de tre stadsdelarna.

Fler invånare i Farsta ska erbjudas stöd i att leva ett självständigt liv utan en skuldsättning som leder till utanförskap och ohälsa. Förvaltningen ska under 2019 utbilda samhällsväglare och alla socialsekreterare i budget- och skuldfrågor. Dessa nyckelpersoner ska kunna stödja, sprida information till och länka personer i stadsdelen som har behov av budget- och skuldrådgivning till förvaltningen. Ingen barnfamilj i behov av stöd ska behöva vänta längre än en vecka på nybesök, och budget- och skuldrådgivningens tillgänglighet utökas därför med drop-in och akutbesökstider.

Samarbetet med hyresvärdar ska vara aktivt och strukturerat så att kontakt med och stödet till hyresgästen genomförs i ett så tidigt skede som möjligt. Barnfamiljer ska prioriteras i det vräkningsförebyggande arbetet.

Farstas invånare ska få kunskap om vilka stödinsatser som förvaltningen kan erbjuda när våld i nära relationer förekommer. Våldsutsatta ska få akut hjälp till skydd och bistånd och långsiktigt ges stöd för att få till en förändrad livssituation utan hot och våld. Barn som bevittnar våld ska få hjälp att bearbeta upplevelserna genom stödsamtal av sakkunnig personal.

Våldsutövarna ska kontaktas och motiveras att förändra sitt beteende och ta ansvar för sina handlingar. Om det finns barn inblandade ska relationsvårdsteamet och barnets socialsekreterare ha en nära samverkan för att få till stånd en kommunikation med våldsutövaren. I kontakten med våldsutövaren ska tydligt barnperspektivet klargöras och vikten av att hen lämnar den gemensamma bostaden och låter den våldsutsatta partnern bo kvar med barnen.

I samtliga myndighetsutövande verksamheter ska det finnas en handläggare som också ingår i spjutspetsgruppen för våld i nära relationer vars syfte är att vara en länk mellan relationsvårdsteamet och enheterna för att förmedla ny kunskap inom området. Förvaltningen upprätthåller beställar- och utförarverksamheternas etablerade samarbete för rådgivning och stöd när förekomst av våld i nära relationer upptäcks. En gemensam kompetenshöjande insats inom området genomförs under året.

För att öka förutsättningarna för delaktighet och inflytande över utredningsarbetet ska olika kommunikationshjälpmedel prövas och utvecklas i kontakten med funktionsnedsatta som ansöker om bistånd.

Utifrån de strategier som finns inom anhörigstödet kommer anhörigkonsulent fortsatt att anordna föreläsningar, kurser och anhöriggrupper samt vara ett stöd för verksamheterna. Uppsökande arbetssätt kommer att utvecklas liksom former för anhörigstödet till föräldrar

med funktionsnedsatta barn.

Förvaltningen arbetar utifrån Stockholms stads program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023. Förvaltningen investerar i välfärdsteknik som är anpassad för olika funktionsnedsättningar och situationer, och ska främja bästa möjliga hälsa och delaktighet för brukarna. Verksamheterna arbetar övergripande för att tillgodose brukarnas behov och önskemål genom ett personcentrerat förhållningssätt. För att underlätta bra mat- och rörelsevanor är det viktigt att erbjuda stödjande fysiska och sociala miljöer och ge brukaren möjligheter att göra hälsosamma val i vardagen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn och unga som bedöms ha skyddsbehov som har kunnat placeras under trygga förhållanden	100 %	100 %	Tertial
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats.	82 %	84 %	Tertial
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	93 %	Öka	År
 Andel brukare inom socialpsykiatri som inte upplever diskriminering	90 %	Öka	År
 Andel brukare som trivs - funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)		Fastställs 2019	År
 Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	33 %	25 %	År
 Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	37 %	42 %	Tertial
 Andel meddelanden om avhysning som inkommit till förvaltningen från Kronofogdemyndigheten som kunnat avvärjas	50 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	78 %	78%	År
 Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	77 %	80 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten skattar sin hälsa som god		-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol		-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika		-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak		-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte blivit utsatta för hot och våld		-	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte burit vapen		-	År
 Antal vräkningar som berör barn	0	tas fram av nämnd	Tertial

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92 %	92 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Arbetsmarknadsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna fortsätta att utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan.	2019-01-01	2019-12-31
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvara för att barnskötare, socialsekreterare och medarbetare inom äldreomsorgen erbjuds vidareutbildning och kompetensutveckling.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna och civilsamhällets aktörer utveckla hälsofrämjande insatser för personer med funktionsnedsättningar.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna följa upp konsekvenser av nya utskrivningsregler för brukare som kommer från slutenvård.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna göra en översyn av gällande riktlinjer med inriktning att alla stadsdelsnämnder ska inrätta lokala operativa samverkansforum för samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med landstinget utveckla en stadsövergripande handlingsplan för att förebygga självmord.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda en komplettering av stadens relationsvårdcentrums verksamhet så att den även inkluderar stöd till barn som upplevt våld.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda om det är möjligt att utveckla boendestöd inom missbruksområdet.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda vilka möjligheter det finns och vilka insatser som skulle krävas, i fall av våld i nära relationer, att se till att det är den våldsutsatta parten och inte våldsutövaren som bor kvar i det gemensamma boendet.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av riktlinjerna för hur socialtjänsten agerar när ett barn eller en ungdom stängs av från skolan med sikte på snabbare insatser.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn avseende stadens ungdomsmottagningar gällande bland annat organisation och huvudmannaskap.	2019-01-01	2019-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna utreda förutsättningarna att införa kompetenshöjande insatser om könsstympling genom att införa en särskild utbildning som riktas till personal inom skola, vård och socialtjänst.	2019-01-01	2019-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetssätt för att säkerställa att allvarssamtal med ungdomar och deras föräldrar samt polis ska hållas inom 48 timmar efter det att det kom socialtjänsten till kännedom att den unge för första gången begått eller misstänks ha begått brott.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Farstas invånare lever utifrån sina olika behov och förutsättningar ett självständigt liv

Förväntat resultat

- Färre barn och ungdomar ska återkomma inom ett år efter avslutad insats.
- Ungdomar som begår sitt första brott ska mötas av en snabb reaktion i möte med socialtjänst och polis.
- Socialtjänstens samverkan i BUS utvecklas
- Fler personer med missbruksproblem som söker stöd och hjälp fullföljer sin individuella planering.
- Fler personer som utreds inom socialpsykiatri är nöjda med hur utredningen genomfördes.
- Antalet missbrukare och personer med psykisk ohälsa som akut skrivs ut från stödboenden ska minska.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel brukare i verksamheter inom egen regi som har godkända och aktuella genomförandeplaner två veckor efter påbörjad insats.	95 %		År
Andel enheter som har implementerat programmet för barns rättigheter och inflytande.	80 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Barnfamiljer ska inom en vecka erbjudas tid hos budget och skuldrådgivare.	2018-01-01	2019-11-30
Fortsatt utvecklingsarbete med stärkt tidigt stöd i samverkan för att öka stödet till barnfamiljer med barn i åldern 0-6 år i samarbete med sociala barn- och ungdomsvården, öppna förskolan och landstingets verksamheter BMM, BVC och vårdcentral.	2018-01-01	2019-11-30

Nämndmål:

Invånare i Farsta får stöd när våld i nära relationer förekommer

Förväntat resultat

- Farstas invånare får vid behov stödinsatser från förvaltningen när våld i nära relationer förekommer.
- Barn som upplever våld ska få stöd.
- Fler våldsutövare ska erbjudas kontakt och hjälp att förändra sitt beteende och lämna den gemensamma bostaden.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningens socialtjänst ska medverka i att sprida stadens informationskampanj Aldrig igen - kampanj mot våld i nära relationer.	2019-01-01	2019-03-31

Nämndmål:

Invånare med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning ges insatser av god kvalitet

Förväntat resultat

- Invånare med funktionsnedsättningar som ansöker om bistånd ska uppleva ett gott bemötande, bra service och att de blir lyssnade på.
- Förvaltningens verksamheter ska vara tillgängliga utifrån stadens program om tillgänglighet.
- Brukarna inom nämndens verksamheter upplever en ökad trygghet, delaktighet och tillgänglighet.
- Brukarperspektivet genomsyrar alla insatser i nämndens verksamheter
- Aktiviteter som erbjuds i förvaltningens verksamheter är utformade så att alla kan delta
- I nämndens verksamheter för funktionsnedsatta serveras näringsriktig mat i trevliga måltidssituationer

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5. I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande

Det ska vara lätt att komma i kontakt med biståndsenheten för äldre vid behov. De äldre som ansöker om bistånd ska vara delaktiga och ha inflytande i beslutsprocessen.

Biståndsbedömningen präglas av ett proaktivt förhållningssätt som fokuserar på friskfaktorer och beviljade insatser utgår från principen hjälp till självhjälp, där den enskildes behov och önskemål är styrande.

Tryggt mottagande i hemmet är en insats som prövats i flera stadsdelar med gott resultat och förvaltningen kommer under året att se över möjligheterna starta upp en sådan verksamhet. Insatsen handlar om att trygga den äldres hemgång från sjukhuset och se till mottagandet i hemmet fungerar så bra som möjligt.

Vård och omsorg ska vara personcentrerad och ge den enskilde ett värdigt bemötande. Det innebär att arbeta utifrån en helhetssyn på människans psykiska, fysiska, sociala och existentiella behov, och omsorgen om den äldre ska präglas av den äldres inflytande och valmöjligheter. Inom verksamheterna används evidensbaserade bedömningsinstrument tillsammans med evidensbaserade åtgärder.

Ombyggnationen av Edö fortskrider och ett modernt vård- och omsorgsboende beräknas vara klart för inflyttning i november 2019. En del av omstruktureringen innebär att servicehuset avvecklas. En utmaning under 2019 blir bland annat att bibehålla kvalitet och hantera kostnader som en följd av avveckling och omstrukturering.

Som en del av att bibehålla fokus på kvalitet och utveckling deltar Edö i utbildningssatsningen Stjärnmärkt som syftar till att kvalitetsmärka demensverksamhet. Förvaltningens övriga verksamheter med demensinriktning planerar för att under året starta upp utbildningssatsningen inom respektive verksamhet. Utbildningsmodellen Stjärnmärkt är utvecklad av Äldreförvaltningen tillsammans med Svenskt demenscentrum och innehållet ger en fördjupad förståelse av vad demens är, hur man tolkar symptom och hur man kan bemöta någon som har demens på ett professionellt sätt. Utbildningen är uppdelad i fyra steg. När 90

procent av personalgruppen klarat ett utbildningssteg får verksamheten en stjärna. Som mest kan man få fyra stjärnor och har då uppnått hög specialisering mot demenssjukdom.

Förvaltningen kommer att genomföra utbildningsinsatser för medarbetare även inom hemtjänst för att stärka kunskaper i demens.

Äldreomsorgens kvalitet säkras, kontrolleras och utvecklas genom löpande analyser och uppföljning. Tvärprofessionellt teamarbete skapar kontinuitet och en samverkan kring den äldres behov och önskemål. Förvaltningen ska genomföra kompetenssatsningar inom områdena demens, språklyft och bemötande utifrån hbtq- perspektiv. Genom samarbete med dietist ges stöd till personal kring mat, måltider och måltidsmiljö.

I förvaltningens olika verksamheter som riktas mot äldre pågår ett aktivt arbete för att minska känslan av ensamhet och isolering. Arbetet riktas mot såväl öppna seniorverksamheter som dagverksamheter och vård och omsorgsboenden. Förvaltningen arbetar även genom kulturombud i verksamheterna inom egen regi för att möjliggöra för äldre att utifrån behov och förmåga delta i sociala och kulturella aktiviteter samt vistas ute. Utöver dessa aktiviteter kommer arbetet med ungdomsbesök i äldreomsorgen att utvecklas som ett led i arbetet att motverka ensamhet och isolering hos de äldre. Ungdomsbesök i vård- och omsorgsboenden har i Äldrecentrums utvärdering visat sig bidra till ökad kvalitet och trivsel genom att erbjuda en kontakt som är utöver den dagliga omvårdnaden, tillföra stimulans, glädje och ett välkommet avbrott i vardagen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	70 %	70 %	År
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att möjligheten att komma utomhus är bra	58 %	57 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i hemtjänsten	85 %	85 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs på vård- och omsorgsboende	76 %	76 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i hemtjänsten	82 %	81 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	87 %	87 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare i dagverksamhet	92 %	92 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare i hemtjänst	84 %	84 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare i vård- och omsorgsboende	81 %	81 %	År
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	12	Fastställs 2019	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och i samråd med Stockholms läns landsting utreda hur biståndsbedömarrollen kan	2019-01-01	2019-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
utvecklas mot en renodling av å ena sidan myndighetsutövning, å andra sidan rådgivning och vägledning. Detta ska säkerställa en sammanhållen planering och tillgänglig uppföljning av samhällets insatser som utgår från den enskilde äldres behov och perspektiv.		
 Äldrenämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda möjligheten att få äldreomsorg på sitt modersmål.	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Äldre i Farsta har omsorg av god kvalitet

Förväntat resultat

- De äldre som ansöker om bistånd är nöjda med hur utredningen av deras ansökan utförts.
- De äldre inom förvaltningens verksamheter upplever sig delaktiga i utformandet av sina insatser.
- De äldre inom förvaltningens verksamheter upplever en minskad social isolering och ensamhet
- De äldre inom förvaltningens verksamheter får en patientsäker hälso- och sjukvård.
- De äldre inom förvaltningens verksamheter får en god vård i livets slutskede.
- De äldre inom förvaltningens verksamheter är nöjda med mat- och måltidssituationen

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel nöjda omsorgstagare i hemtjänsten egen regi.	84 %		År
♀ Andel nöjda omsorgstagare inom dagverksamhet egen regi.	95 %		År
♀ Andel nöjda omsorgstagare på vård- och omsorgsboenden i egen regi.	81 %		År

KF:s inriktningsmål:

2. En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

Farsta stadsdelsförvaltning ska arbeta för ett attraktivt företagsklimat som främjar de företag som finns i stadsdelsområdet, lockar hit nya samt stimulerar Farstabornas entreprenörskap. Målsättningen är att skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen i Farsta. Förvaltningen ska genom så kallad Business Improvement District (BID) eller andra former av platssamverkan samverka med andra förvaltningar, polis, lokala näringslivet, fastighetsägare och civilsamhället för att utveckla rena, trivsamma och trygga företagsområden, handelsplatser och lokala centrum.

Stadens utbyggnadstakt är hög inom Farsta stadsdelsområde och förvaltningen ska se till att kommunala lokaler för nämndens verksamheter uppförs inom vårt geografiska område för att ge god service till invånarna. Nya förskolor kommer under året att uppföras i Hökarängen och Gubbängen.

Förvaltningen ska göra klimatsmarta val och ta hänsyn till miljön. Tjänstebilar ska drivas med fossilfritt bränsle. Förbrukningen av engångsmaterial ska minska och sorteringen av matavfall ska öka. Arbetet med en kemikaliesmart förskola fortsätter. Nyplanteringar ska gynna biologisk mångfald genom val av nektarrika växter, och stadsodlingar ska fortsatt uppmuntras.

Farsta stadsdelsförvaltning ska samverka med andra förvaltningar och med det lokala kultur- och föreningslivet för att erbjuda ett brett utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter. Förvaltningens öppna mötesplatser för barn och unga ska vara trygga och jämställda, erbjuda studiehjälp och i övrigt anpassas till dagens unga stockholmarnas behov. Förvaltningen ska samverka med lokalt föreningsliv och andra förvaltningar för att kunna erbjuda exempelvis Sportscamp och öppna idrottshallar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1. Stockholm har Sveriges bästa företagsklimat och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv

Farsta stadsdelsförvaltning ska arbeta för ett attraktivt företagsklimat som främjar de företag som finns i stadsdelsområdet, lockar hit nya samt stimulerar Farstabornas entreprenörskap. Ett attraktivt företagsklimat ska ge fler arbetstillfällen i vår del av storstaden och tillvarata arbetsplatspotentialen i Stockholms södra delar. Vårt näringslivsarbete ska bland annat utgå ifrån den lokala näringslivsanalys vi gjorde 2018 tillsammans med Stockholm Business Region AB (SBR). Analysen visade bland annat vilka branscher som vuxit mest i Farsta. Vår samverkan med SBR ska fortsätta för att förbättra det lokala näringslivets förutsättningar.

Farsta utvecklings- och näringslivsråd ska tillsammans med förvaltningen ha kontinuerliga dialoger med näringslivet för att bygga nätverk och fånga upp företagarnas behov. I stadsutvecklingsprocesser ska vi beakta att företagarnas behov beaktas. Ett särskilt fokusområde är att i stadsplanering underlätta för företag att etablera sig i söderort och i Farsta. Det ska vi också göra genom att lotsa företag som vill etablera sig till våra nätverk av lokala fastighetsägare som äger lokaler eller mark.

Förvaltningen ska genom så kallad Business Improvement District (BID) eller andra former av platssamverkan samverka med andra förvaltningar, polis, lokala näringslivet, fastighetsägare och civilsamhället för att utveckla rena, trivsamma och trygga företagsområden, handelsplatser och lokala centrum.

Det ska vara lätt att som företagare få kontakt och service av staden. Förvaltningen ska bidra till det genom att ge tydlig information, lotsa rätt inom staden och genom att vara lättillgängliga.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens verksamheter som sorterar ut matavfall för biologisk behandling	82 %		År
 Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	41 %	Tas fram av nämnd/styrelse	År

Nämndmål:

Farsta har ett attraktivt företagsklimat

Förväntat resultat

- Fler arbetstillfällen i Farsta
- Fler företag i Farsta
- Bättre förmåga att följa upp företagarnas nöjdhet
- Regelbunden dialog med lokala företagare

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal arbetstillfällen i Farsta	13 620		År
Farstas arbetstillfällen per invånare i relation till likvärdiga stadsdelar (kvot)	0,65		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Farsta utvecklings- och näringslivsråd ska tillsammans med stadsdelsförvaltningen genomföra träffar med det lokala näringslivet	2019-01-11	2019-12-20
Stadsdelsförvaltningen ska lotsa företag som vill etablera sig till nätverk av lokala fastighetsägare som äger lokaler eller mark	2019-01-11	2019-11-30
Stadsdelsförvaltningen ska skicka ut välkomstbrev till nya företag i stadsdelsområdet	2019-01-11	2019-11-30
Stadsdelsförvaltningen ska utveckla rutiner för att mäta företagets nöjdhet med förvaltningens lokala näringslivsservice.	2019-01-11	2019-12-20

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2. Stockholm byggs attraktivt, tätt och funktionsblandat utifrån människors och verksamheters skiftande behov

Förvaltningen har ett ansvar att se till att kommunala lokaler för nämndens verksamheter uppförs inom vårt geografiska område för att ge god service till invånarna.

Stadens utbyggnadstakt är hög inom Farsta stadsdelsområde. Förvaltningen bevakar i ett tidigt

skede av planeringsprocessen att mark, eller ytor i flerbostadshus, reserveras för förskolor. Utbyggnaden av förskolor sker parallellt med bostadsproduktionen i området. Förskolor ska om möjligt placeras i friliggande byggnader med egen gård. Förskolelokaler kan även samlokaliseras med skolor vilket effektiviserar och spar resurser. Samverkan med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret pågår kontinuerligt för att förvaltningen ska ha överblick över bostadsbyggandet i stadsdelsområdet. Förvaltningen deltar i varje projekt på stadsdelsnivå och samarbetar med SISAB. Vi har här möjlighet att utifrån omgivning och förutsättningar ha synpunkter på storlek på förskola, förskolegård samt eventuella övriga lokala krav. Två nya förskolor öppnar under året – Den röda tråden i Hökarängen samt Gullängen i Gubbängen.

När mark anvisas för bostäder anmäler också förvaltningen att intresse för bostäder enligt LSS och socialtjänstlagen om projektet förefaller lämpligt. Kontakt med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret sker fortlöpande.

Förvaltningen lämnar in intresseanmälningar i de relevanta planprocesser som startar i stadsdelen. Under året kommer det att tas fram en stadsövergripande boendeplan inom LSS och SoL 2019-2023. Det kommer även att tas fram en gemensam boendeplan för äldre, ”Boendeplan för äldre 2020 med utblick mot 2040 för region Östra Söderort”.

I parkleken Fagerlid i Hökarängen ska den gamla uttjänta byggnaden ersättas av en ny.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel miljöbilar i stadens bilflotta	94,12 %		Tertial
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

I Farsta byggs den kommunala verksamheten ut i takt med förändrade behov

Förväntat resultat

- Förvaltningen lämnar in intresseanmälningar i de relevanta planprocesser som startar i stadsdelen.
- Antalet lägenheter för invånare med särskilda behov ökar.
- Antalet förskoleplatser täcker behoven

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsförvaltningen ska bidra i projekt kring översiktsplanens strategi om Fokusområde Farsta samt i arbetet med att stärka det så kallade strategiska sambandet mellan Fagersjö och Farsta centrum.	2019-01-01	2019-11-30

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3. Stockholms infrastruktur främjar effektiva och hållbara transporter samt god framkomlighet

Stockholms stad ska bli en fossilbränslefri organisation. Vid tjänsteresor ska förvaltningen därför göra klimatsmarta val och ta hänsyn till miljön. Påverkan på klimatet ska minskas vid transporter varför kollektiva färdmedel, cykel/elcykel och gång ska väljas i första hand. Är dessa alternativ inte möjliga ska något av förvaltningens miljögodkända leasingfordon

användas.

För att minska förvaltningens utsläpp av växthusgaser måste förvaltningen successivt byta ut de fordon som drivs med fossila bränslen. Vid ingången av 2019 är 16 av förvaltningens 17 fordon klassade som miljöbilar, men endast åtta av dem är el- eller gasfordon och resten går på fossila bränslen. I slutet av 2019 beräknas dock 16 av 17 fordon drivas med förnyelsebara bränslen.

I upphandlingar ställs krav på att leveranser ska ske med miljöanpassade fordon samt att leverantörerna ska planera sina rutter för att minimera transportsträckorna.

Förvaltningen stävar efter att varubeställningar ska ske samordnat för att minska antalet leveranser. Ett styrmedel är fraktavgifter på beställningar under 500 kronor, vilka kan undvikas genom att planera inköp och göra färre men större varubeställningar. Vi har även specifika leveransdagar mot flera leverantörer för att minska antalet leveranstillfällen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	86 %	86 %	Halvår

Nämndmål:

Hållbara transporter prioriteras inom nämndens verksamheter

Förväntat resultat

- Andelen miljöbränsle ökar
- Antalet körda mil minskar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsförvaltningen ska bistå trafiknämnden i arbetet med att skapa fullvärdiga cykelpendlingsstråk och minska konfliktytorna mellan gående och cyklister.	2019-01-01	2019-10-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4. Stockholm är en modern kultur- och evenemangsstad med en stark besöksnäring

Kultur, fritidsaktiviteter och föreningsliv kan föra samman människor med olika bakgrund. Det stimulerar och tillvaratar kreativitet och delaktighet. Det ideella engagemanget fyller också en viktig demokratisk funktion. Första stadsdelsförvaltning ska samverka med andra förvaltningar och med det lokala kultur- och föreningslivet för att kvinnor och män, flickor och pojkar ska erbjudas ett brett utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter – både som publik och för eget utövande. Genom samarbete med Kulturförvaltningen och våra grannstadsdelar Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck ska vi bredda utbudet av kultur.

Förvaltningen ska ha gynnsamma och förutsägbara villkor för kultur- och föreningsverksamheter, och genom dialog och samarbete se till att kraften i de fristående verksamheterna tas tillvara. Föreningsstödet ska vara enkelt att söka och fördelas enligt rättvisa och transparenta principer. Genom uppföljning ska vi säkerställa att de föreningar som beviljas stöd arbetar utifrån demokratiska principer.

Vi ska också erbjuda barn, föräldrar, unga och seniorer gemenskap och positiva upplevelser

inom våra öppna mötesplatser – öppen förskola, parklek, fritidsgård och seniorverksamhet. Mötesplatsen i Fagersjö och Tuben i Farsta centrum är två viktiga mötesplatser som ska fortsätta att utvecklas. Förvaltningen ska tillsammans med lokala föreningar och stadens egna verksamheter erbjuda kvinnor och män, flickor och pojkar ett brett utbud av kultur, idrott och fritidsaktiviteter – både som publik och för eget utövande.

Förvaltningens öppna mötesplatser för barn och unga ska särskilt uppmärksamma flickor, nyanlända, unga med funktionsnedsättningar och hbtq-personer. Mötesplatserna ska vara trygga och jämställda, de ska erbjuda studiehjälp och i övrigt anpassas till dagens unga stockholmars behov. Förvaltningens öppna mötesplatser för unga med kognitiva funktionsnedsättningar ska fortsätta att utvecklas.

Samhällets utveckling med fler äldre och ökad medellivslängd gör att det är viktigt att stadens insatser är utformade så att den äldre ges ökad livskvalitet och minskad ensamhet. Förvaltningens öppna seniorverksamhet ska erbjuda hälsofrämjande aktiviteter, kulturaktiviteter, utflykter, föreläsningar och annat som kan främja de äldres fysiska och psykiska hälsa och motverka ensamhet och isolering.

Förvaltningen ska skapa förutsättningar för professionella kulturupplevelser och eget skapande inom alla våra förskolor samt verksamheter i egen regi. Kulturombud i verksamheter i egen regi samarbetar med förvaltningens kultursekreterare i syfte att utveckla utbudet och genomförandet av aktiviteter.

Arbetet med kultur och estetiska uttrycksformer har en central roll i förskoleverksamheten. Ett mångårigt samarbete med Kulturförvaltningen kring våra förskolebarn fortsätter. Det årliga konstprojekt som femåringar i Farsta deltar i tillsammans med konstnärlig ledare avslutas med gemensam vernissage och bidrar till ökad kompetens kring kultur och konst. Alla barn får delta på professionella teaterföreställningar. Förskolorna i Sköndal, Farsta strand, och Fagersjö samarbetar med El Sistema som är en orkesterskola. Femåringarna får ägna sig åt rytmik där barnen får arbeta med rösten, kroppen, rytmer, toner och bekanta sig med klassisk musik. Både pojkar och flickor ska få ta del av musik, konst och teater avsedda att väcka ett intresse för kulturformer de annars kanske inte kommer i kontakt med. Ett samarbete med biblioteket i Farsta ska stärka högläsningen på förskolan genom boksamtal.

Idrottspolitiska programmet

Fysisk aktivitet är en viktig faktor för att förbättra hälsoläget i stadsdelen. Farsta stadsdelsområde har sedan länge en idrotts- och hälsoprofil samt en väl inarbetad samverkan med lokalt föreningsliv, idrottsförvaltningen och andra förvaltningar. Denna samverkan ska även fortsättningsvis kunna erbjuda exempelvis Sportscamp och öppna idrottshallar. Spontanidrott och drop-in aktiviteter är viktiga för att flickor och pojkar som inte är organiserade inom föreningslivet ska få möjlighet till idrott och motion. Stadsdelsförvaltningen ska i ordinarie verksamhet samt vid speciella satsningar kring lov etcetera prioritera samma grupper som pekas ut i det idrottspolitiska programmet: Ungdomar 13–20 år, särskilt flickor; flickor 10–20 år med utländsk bakgrund; personer med funktionsnedsättning från 7 år; barn och ungdomar 10–20 år med låg socioekonomisk bakgrund. Det gör vi genom att anpassa vårt utbud och rikta vår marknadsföring.

De ansvarsområden i programmet som åligger stadsdelsförvaltningen är i hög grad områden som stadsdelen redan arbetar med. Förvaltning kommer fortsätta att ha särskilt fokus på: Stärka och samarbeta med lokalt föreningsliv; främja spontanidrottandet inom de egna

verksamheterna och i olika samarbetsprojekt; prioritera idrott och rörelse i den egna verksamheten för funktionsnedsatta ungdomar samt delta i nätverket Fritid för alla; regelbundet arrangera idrotts-/motionsmöjligheter för barn och ungdomar inom våra fritidsgårdar och parklekar.

Våra park- och grönområden ska utformas på ett sätt att de stimulerar sociala aktiviteter och lockar till utomhusvistelse och vardagsmotion. Vi planerar för ytterligare minst två utegym – ett i Måsen i Fagersjö och ett på Gubbängsfältet. På Farstaängen i centrala Farsta planerar vi för en aktivitetspark med fokus på rörelse.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel ungdomar som deltar i föreningsliv		-	År
 Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter	80 %	74 %	År
 Andelen ungdomar som är nöjda med tillgången till kulturaktiviteter	74 %	75 %	År

Nämndmål:

Farstas invånare har tillgång till ett rikt utbud av kultur och fritidsaktiviteter

Förväntat resultat

- Farstaborna är nöjda med kulturlivet i stadsdelen. (Medborgarundersökningen fråga 21)
- Förskolebarn, boende och brukare är nöjda med kulturupplevelserna i förvaltningens verksamheter
- Föreningar i Farsta är nöjda med informationen kring föreningsstöd
- Antalet besökare ökar på de öppna mötesplatser som nämnden erbjuder.
- Andelen män ökar bland besökarna till öppen seniorverksamhet
- Andelen flickor ökar bland besökarna till fritidsgårdarna
- Alla förskolebarn får delta på professionella kulturevenemang
- Alla femåringar i Farstas förskolor har deltagit konstprojekt som drivs i samarbete med Konsthall C

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel besökare som är nöjda med fritidsgårdarnas verksamhet	96 %		År
 Andel besökare som är nöjda med parklekarnas verksamhet	96 %		År
 Andel deltagare som är nöjda med öppna förskolans verksamhet	96 %		År
Andel Farstabor som är nöjda med kulturlivet i stadsdelen	44 %		År
 Andelen besökare på Morris öppna verksamhet för unga med funktionsnedsättning som är nöjda med verksamheten.	100 %		År
 Antal barn som deltar i Sportscamp.	500		År
Antal besök på Farstas öppna mötesplatser för barn och unga	130 000		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Farsta stadsdelsförvaltning ska samverka med Skarpnäcks och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltningar för ett brett kulturutbud	2019-01-14	2019-12-13
Fortsätta utveckla Mötesplats Fagersjö	2017-01-01	2019-12-31
Stadsdelsförvaltningen ska hitta samarbeten och utbyten mellan fritidsgårdar i olika stadsdelar för ökad integration.	2019-01-01	2019-11-30

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5. Stockholm är en hållbar stad med en god livsmiljö

Samtliga förskolor arbetar för att minimera kemiska risker i förskolemiljön och använder Kemikaliecentrums vägledning. Förskolorna kartlägger eventuella kvarstående behov av att byta ut utrustning. Nya medarbetare genomför Kemikaliecentrums webbutbildning. Under året undersöker vi möjligheten för förskolorna i Farsta att söka Skolverkets kvalitetsutmärkelse ”Skola för hållbar utveckling”.

Förvaltningen ska förbättra sin avfallshantering genom att utöka källsorteringen och samla in matavfallet. En inventering av verksamheternas avfallshantering ska genomföras. Matavfallsinsamling ska införas inom fler enheter liksom förbättrad källsortering. Vårt matavfall är en värdefull råvara för klimatsmart biogas.

Verksamheterna ska bli mer kemikalie- och miljömarta och ha kontroll över vilka produkter som förbrukas. Användningen av kemikaliesystemet Chemsoft hjälper till att sortera ut de farligaste kemiska produkterna så att verksamheterna blir giftfria.

Förvaltningens inköp och förbrukning av engångsmaterial ska minska. Prioriterat är att helt avstå från engångsartiklar i plast som exempelvis plastglas och muggar.

För att gynna den biologiska mångfalden prioriterar förvaltningen vid nya planteringar att odla nektarrika växter som lockar till sig vilda bin, getingar, humlor, fjärilar och andra pollinerande djur.

Förvaltningen ska också uppmuntra till fler brukaravtal för stadsodlingar. Möjligheten till stadsodling annonseras på förvaltningens hemsida och exempelvis i lokalpressen. Lämpliga platser för stadsodling är i parklekarna där det finns tillgängligt vatten att tillgå. Även stadsodlare kan bidra till den biologiska mångfalden genom att odla blommor och buskar som pollinatörer uppskattar.

Förvaltningen ska verka för effektivare energianvändning inom alla verksamheter. Ekologiska livsmedel ska prioriteras vid inköp och matavfall sorteras och samlas in där detta är möjligt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 2 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %	75%	År
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	100%	År
 Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	50%	År
 Köpt energi (GWh)	2,1 GWh	1735 GWh	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Miljö- och hälsoskydds nämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och berörda bolag utreda om flytande papperskorgar i anslutning till stadens strandbad kan förbättra den lokala stadsmiljön och minska plasten i stadens vattendrag	2019-01-01	2019-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är miljövänliga

Förväntat resultat

- Andelen verksamheter som har källsortering och matavfallsinsamling ökar
- Minskade inköp av engångsmaterial i verksamheterna.
- Ökad andel ekologiska livsmedel köps i verksamheterna.
- Alla förskolor har nått nivå 2 i Kemikaliecentrums vägledning

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolorna genomför sina handlingsplaner för hur nivå 2 i Kemikaliecentrums vägledning ska vara uppfylld under året.	2019-01-01	2019-11-30
Stadsdelsförvaltningen ska bidra i arbetet med att klargöra ansvarsfrågan i avtal för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar i samarbete med kommunstyrelsen, trafiknämnden och Stockholm Vatten och Avfall AB.	2019-01-01	2019-11-30
Stadsdelsförvaltningen ska i samarbete med Enskele-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning tillgängliggöra Rågsveds naturreservat.	2019-01-01	2019-11-30

KF:s inriktningsmål:

3. En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

Budgethållning är en förutsättning för kvalitet och stabilitet i verksamheterna. Insatser kommer att krävas inom ett flertal verksamheter för att nå en budget i balans. Förvaltningen fortsätter att utveckla arbetssättet med strukturerad samverkan mellan stöd- och uppföljningsfunktionerna inom ekonomi, personal och kvalitet, som ger ett samlat specialiststöd till de enheter som behöver det mest.

Förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsgivare. Att minska sjukfrånvaron kommer fortsatt vara ett prioriterat område för förvaltningens chefer. Arbetet med att erbjuda heltid för alla fortsätter. Kunskapen i kompetensbaserad rekrytering ska stärkas och möjligheten för personer med funktionsnedsättning att erbjudas jobb i alla nivåer ska främjas. Förvaltningens arbete med innovation och digitalisering ska utgå från stadens innovationsstrategi och verksamheternas innovationsförmåga ska utvecklas.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1. Stockholm har en budget i balans och långsiktigt hållbara finanser

Stadsdelsnämndens verksamheter följs upp och anpassas kontinuerligt så att den ryms inom fastställd budgetram för att invånarna ska få största möjliga nytta för skattepengarna. Prognossäkerheten är en central del i att åstadkomma den trygghet och kontinuitet som en budget i balans innebär. Åtgärder för att öka prognossäkerheten och kostnadseffektiviteten pågår kontinuerligt i form av utbildningsinsatser och dialog kring prognosvariationer med enheterna i verksamheten. Under 2019 kommer ett mer verksamhetsnära arbetssätt för uppföljning och prognos att implementeras och enhetschefernas kompetens inom ekonomi och prognos kommer att höjas genom utbildningsinsatser.

Insatser kommer att krävas inom ett flertal verksamheter för att nå en budget i balans. Åtgärdsplaner vid befarade budgetunderskott upprättas, kvalitetssäkras och följs upp. Arbetssättet kring uppföljning av enheternas resultat och stöd till enheter med befarade underskott kommer att utvecklas och permanentas. Arbetssättet bygger på en strukturerad samverkan mellan olika stöd- och uppföljningsfunktioner inom ekonomi, personal och kvalitet, som ska erbjuda ett samlat specialiststöd till de enheter som behöver det mest.

En effektiv lokalanvändning bidrar till ekonomi i balans. Förvaltningen arbetar aktivt för att effektivisera förvaltningens lokalutnyttjande och ser löpande över möjligheterna att exempelvis samlokalisera verksamheter. Avstämningar och uppdateringar av lokalsystemet LOIS görs regelbundet, liksom bevakning av uppsägningsbara hyresavtal. Förvaltningen bevakar också frågor kring stimulansmedel vid nybyggnation samt stadens bidrag för förskolor med hög hyra, så att rätt ersättning erhålls. Öppna förskolorna inom stadsdelen är alla samlokaliserade med parklekar vilket ger både ekonomiska och verksamhetsmässiga fördelar. I vissa fall är även fritidsgård samlokaliserade med öppen förskola och parklek.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/-1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

Nämndens verksamheter drivs inom givna ekonomiska ramar.

Förväntat resultat

- Prognossäkerheten är god.
- Förvaltningen uppvisar en budget i balans.
- Enheter som redovisar underskott 2018 förbättrar sitt resultat under 2019.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2. Stockholm använder skattemedlen effektivt till största nytta för stockholmarna

Förvaltningen ska vara attraktiv som arbetsgivare. Det ska finnas tydliga mål och förväntningar som är kända och rimliga utifrån ett arbetsmiljöperspektiv. Ett ledarskap som är nära och tillgängligt, med en kultur av öppenhet och delaktighet. Chefer ska få stöd i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Arbetet med att erbjuda heltid för alla fortsätter under året. Fler ska erbjudas heltid och 2021 ska heltid vara norm.

Arbetsätten ska stimulera och möjliggöra delaktighet och inflytande över arbetet, arbetsmiljön och verksamhetens utveckling. Sjukfrånvaron ska sänkas genom åtgärder på såväl organisatorisk som individuell nivå och både på lång och kort sikt. Det hälsofrämjande arbetet fortsätter på alla nivåer i organisationen. På individnivå finns ett nära samarbete med företagshälsovården. En sjuksköterska finns på plats på förvaltningen två gånger i månaden i syfte att i ett tidigt stadium sätta in åtgärder. Ett friskvårdsbidrag där medarbetare själva kan välja hälsofrämjande aktiviteter erbjuds.

Alla medarbetare ska bemötas med respekt. Ingen medarbetare ska utsättas för någon form av trakasserier som kränkande särbehandling, mobbning eller sexuella trakasserier. Alla anmälningar ska tas på allvar och följas upp enligt gällande lagstiftning och arbetsmiljöpolicy. Förvaltningens arbetsmiljöpolicy och rutiner vid kränkande särbehandling, mobbning och sexuella trakasserier ska kommuniceras aktivt till medarbetare och chefer.

Resultaten från medarbetarenkäten ska diskuteras och en plan för åtgärder ska finnas på alla enheter och förvaltningen kommer att utveckla arbetet inom de mest angelägna delarna utifrån enkätens utfall.

Kompetensförsörjningen är viktig för att skapa den kvalitet verksamheten ska stå för likväl som ledning och styrning för att genomföra uppdraget på ett bra sätt. För att behålla kompetenta medarbetare samt att tillgodose behovet av nya i vår växande stadsdel ser vi ett behov av att tydliggöra uppdrag, skapa en tydlighet i ledarskap och förutsättningar. En kompetensförsörjningsplan har tagits fram i detta syfte (se bilaga). Utbildning i rekrytering kommer att genomföras med syfte att stärka kunskapen i kompetensbaserad rekrytering samt hur vi kan främja möjligheten för personer med funktionsnedsättning att erbjudas jobb i alla nivåer.

Utbildningsnämndens uppdrag om en handlingsplan i förskolan färdigställs under året och kommer att finnas med i arbetet kring förskollärare och barnskötares arbetsituation. Arbetet

med att behålla socialsekreterare och biståndshandläggare och förbättra deras arbetsmiljö utgår från den befintliga handlingsplanen för yrkesgruppen. Förvaltningen kommer att fokusera på till exempel karriärmöjligheter, ledarskapet i verksamheterna, enhetsövergripande samarbete och andra motiverande insatser som gör att man känner sig viktig för verksamheten, upplever arbetet stimulerande och man fysiskt och mentalt orkar med sitt arbete. Syftet är att öka attraktiviteten att arbeta som biståndshandläggare och socialsekreterare i Farsta.

En viktig del i kompetensförsörjning på sikt är att fortsätta att ta emot studenter för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och från Centrum för Professionell utveckling (CPU), exempelvis socionom- eller lärarstudier, men också gymnasieelever som ska bli barnskötare. Verksamhetsförlagd utbildning, kontakt och samverkan mellan förvaltning och högskolor kan också skapa förutsättningar för innovation och inspirera utveckling.

Förvaltningen kommer att höja kompetensen och stärka chefernas förmåga att leda digital utveckling och främja innovation. För detta krävs att verksamheten och ledarskapet främjar en öppenhet och tillåtande kultur. Förvaltningen deltar i och berörs av ett flertal digitala utvecklings- och innovationsarbeten som pågår i staden. Skolplattformen, vars samtliga moduler kommer att vara installerade och implementerade i förskoleverksamheten under 2019, kommer att ge förskolans personal verktyg och kompetensutveckling för att uppfylla läroplanens mål samt ges möjligheter att enklare och snabbare kommunicera med vårdnadshavarna.

Förvaltningen ska med hjälp av digital teknik utveckla tillgängligheten, bemötande och service för de invånare som av olika anledningar behöver kontakt med någon av förvaltningens myndighetsutövande verksamheter. Servicen ska utvecklas avseende fysisk och kommunikativ tillgänglighet, information, vägledning och rådgivning och allt samlat vid samma plats. Receptionen ska utvecklas för att i större utsträckning direkt kunna hjälpa invånare med enklare ärenden och frågor, och därmed också avlasta socialtjänsten.

Olika former av digital teknik och utbildningsinsatser ska också användas för att förbättra och effektivisera den omfattande och tidskrävande dokumentationen i det sociala arbetet. Förvaltningen ska även se över möjligheterna att ta hjälp av Openlab för att hitta innovativa lösningar på befintliga utmaningar i arbetet. Openlab är ett samarbete mellan bland annat Stockholms stad, Stockholms universitet, Karolinska institutet och KTH.

Flera av stadens IT-system uppdateras och utvecklas under 2019 där ibland GSIT 2.0, Agresso och Edok. Förvaltningen kommer jobba aktivt för att ny funktionalitet som de nya systemen erbjuder implementeras i verksamheten samt att nuvarande arbetssätt utvecklas och effektiviseras.

Förvaltningen ska också arbeta för att sprida och tillvarata de innovationer som sker i staden och använda nya möjligheter som till exempel Idéslussen.

Användandet av den elektroniska inköpsmodulen underlättar för beställare att välja rätt produkter och tjänster från upphandlade leverantörer. I förlängningen kan även priserna bli mer förmånliga som en konsekvens av ökad avtalstrohet och otillåtna direktupphandlingar undviks. Förvaltningen stödjer arbetet att öka andelen elektroniska inköp och ekologiska livsmedel genom utbildnings- och informationsinsatser. Rapporter över hur stor andel inköp som görs via inköpsmodulen samt hur stor andel av livsmedelinköpen som avser ekologiska livsmedel följs upp kontinuerligt där förvaltningens chefer och ledningsgrupp informeras om

utfallet.

Förvaltningen kommer säkerställa att införandet av kategoristyrning, gemensamma arbetsätt, processer och systemstöd får effekt i organisationen tillsammans med projekt VINST (Verktyg för inköp i Stockholms stad). Förvaltningen ska tillse att man har tillräcklig kompetens för att kunna kravställa, genomföra och följa upp upphandlingar. Förvaltningen kommer att inventera och kartlägga vilka verksamheter som är lämpliga att konkurrensutsätta. Utgångspunkten ska vara kvalitet, valfrihet och respekt för den enskildes självbestämmande.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	80	82	År
 Andel elektroniska inköp	76 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Andel tjänsteutlåtanden som innehåller en jämställdhetsanalys	70 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %	87%	År
 Index Bra arbetsgivare	83	85	År
 Sjukfrånvaro	7,7 %	tas fram av nämnd	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,5 %	tas fram av nämnd	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samverkan med socialnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av resursfördelningssystem inom funktionshindersområdet	2019-01-01	2019-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna fortsätta arbetet med att ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för barnskötare och förskollärare	2019-01-01	2019-08-31

Nämndmål:

Nämnden är en attraktiv arbetsgivare

Förväntat resultat

- Sjukfrånvaron minskar
- Medarbetarnas nöjdhet ökar
- Medarbetare vet vad som förväntas av dem
- Förvaltningens verksamheter bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete.
- Chefer har adekvat kompetens för uppdraget
- Fler medarbetare använder friskvårdsbidraget

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Erbjuda heltid för alla medarbetare	2018-01-01	2022-12-31
Förvaltningen implementerar och följer upp effekterna av rutinen för besök på företagshälsovården efter sex tillfällen med korttidsfrånvaro	2019-01-01	2019-11-30
Förvaltningen säkrar och utvecklar löneöversynsprocessen	2019-01-01	2019-11-30

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Handlingsplanen för att förbättra socialsekreterarnas och biståndshandläggarnas arbetsmiljö ska fortsätta att implementeras	2018-01-01	2019-11-30

Nämndmål:

Nämndens verksamheter präglas av kvalitetsutveckling och innovation

Förväntat resultat

- Förvaltningen genomför samarbete med högskolor kring verksamhetsförlagd utbildning
- Nya användningsområden för digital teknik
- Chefers innovationsförmåga ökar
- Skolplattformens alla delar används och är ett stöd för utveckling av förskolans verksamhet utifrån läroplanen mål
- Alla chefer och medarbetare i förskolan har adekvat kompetens för användning av Skolplattformen
- Avtalstroheten ökar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Chefers förmåga att främja innovation ska stärkas genom kompetensutveckling.	2019-01-14	2019-11-30

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Kommunfullmäktige tilldelar stadsdelsnämnderna en budget per verksamhetsområde enligt beslutat system för resursfördelning. Driftbudgeten fördelas till stadsdelsnämnden med hjälp av olika fördelningsnycklar. Det innebär att nämnden får resurser i relation till förväntat behov och inte utifrån faktiska kostnader. Nämnden kan därför behöva omfördela resurser mellan olika verksamheter utifrån de lokala förutsättningar som råder. För 2019 innebär förslag till budget att omfördelning om 12 miljoner kronor sker från förskolan till äldreomsorg och barn och ungdom, från ekonomiskt bistånd omfördelas 1 miljon kronor till barn och ungdom. 2018 var motsvarande omfördelning 16 miljoner kronor respektive 3 miljoner kronor.

Budget 2019, mnkr	Kostnader	Intäkter	VP 2019	VP 2018
Nämnd- och förvaltningsadministration	79,9	0,0	79,9	74,4
Gemensam reserv	5,0	0,0	5,0	5,0
Individ- och familjeomsorg	190,4	-9,4	181,0	175,5
- varav barn o ungdom	104,5	-2,5	102,0	96,8
- varav vuxna	34,0	-2,6	31,4	30,9
- varav socialpsykiatri	51,9	-4,3	47,6	47,8
Flyktingmottagande	36,0	-50,0	-14,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	23,0	0,0	23,0	20,6
- varav avskrivningar och internränta	9,9	0,0	9,9	8,2
Förskoleverksamhet	351,7	-26,0	325,7	306,1
Äldreomsorg	654,7	-70,5	584,2	589,2
Stöd och service, funktionsnedsättning	296,5	-16,5	280,0	268,9
Barn, kultur och fritid	25,5	-1,4	24,1	24,4
Arbetsmarknadsåtgärder	18,8	-2,5	16,3	16,5
Ekonomiskt bistånd	102,3	-4,7	97,6	96,8
- varav handläggare	21,5	0,0	21,5	21,3
Total drift	1 783,8	-181,0	1 602,8	1 577,4
- varav omslutningsförändring	128,5	-128,5	0	0
- varav budgetjustering	1,4	0	1,4	0
Investeringar	16,5	0	16,5	16,8
- varav budgetjusteringar	2,2	0	2,2	2,7
- varav stadsmiljöverksamhet	12,4	0	12,4	12,2
- varav inventarier och maskiner	1,9	0	1,9	1,9

Kommunfullmäktiges driftbudget för Farsta stadsdelsnämnd 2019 är netto 1 601,4 miljoner. Jämfört med 2018 har budgeten ökat med 24,0 miljoner kronor. Ökningen beror främst på ökade volymer inom funktionsnedsättning, indexuppräknning av priser inom äldreomsorg, höjd peng inom förskola samt en satsning på barn och unga inom individ- och familjeomsorgen. Stadsdelsnämndernas budgetar är fördelade utifrån förväntade behov. Om underskott uppkommer inom något verksamhetsområde är det nämndens ansvar att omfördela medel från andra verksamheter för att täcka underskott och uppnå en total budget i balans.

Tilldelad budget innehåller inte några särskilda resurser för att täcka kostnader för nämnd, ledning och administrativt stöd. Det innebär att medel måste tas från respektive verksamhetsområde. I nämndens budget 2019 har 79,9 miljoner kronor omfördelats från övriga verksamheter, vilket motsvarar 4,9 procent av den totala budgetramen. I denna fördelning ingår förvaltningsgemensamma kostnader såsom IT-kostnader för centrala system, övergripande personalkostnader såsom friskvård samt facklig tid om totalt ca 31,9 miljoner kronor. Ökningen mot föregående år avser 4,3 miljoner kronor i IT-kostnader samt ökning i gemensamma hyreskostnader och utökad personal inom avdelningen för HR och kansli. Med dessa borträknade motsvarar administrationen ca 2,7 procent av den totala budgetramen.

Investeringsbudgeten för 2019 är 16,5 miljoner kronor, varav 1,9 miljoner kronor är till maskiner och inventarier och 12,4 miljoner till stadsmiljöverksamhet som fördelats i stadens budget. I totalen ingår också sökta klimat- och trygghetsskapande investeringsmedel om 2,2 miljoner kr.

Nämnd och förvaltningsadministration

I nämndens budget 2019 har 79,9 miljoner kronor omfördelats från övriga verksamheter, vilket motsvarar 4,9 procent av den totala budgetramen. Tillsammans med gemensam reserv för senare fördelning till verksamheten har totalt 84,4 miljoner kronor omfördelats. I denna fördelning ingår även förvaltningsgemensamma kostnader såsom IT-kostnader för centrala system, övergripande personalkostnader såsom friskvård samt facklig tid om totalt ca 31,9 miljoner kronor. Med dessa borträknade motsvarar administrationen ca 2,7 procent av den totala budgetramen.

Individ- och familjeomsorg

Barn och ungdom

Budgeten för barn och ungdomsinsatser, förebyggande och utredning uppgår sammanlagt till 102,0 miljoner kronor. Detta är en ökning totalt med 5,2 miljoner kr jämfört med 2018. Inom budgeten finansieras också förvaltningens egen öppenvård.

Vuxen

Budgeten för vuxeninsatser uppgår till netto 31,4 miljoner kronor, vilket är en ökning om 0,5 miljoner kronor jämfört med 2018. I anslaget ingår kostnader för myndighetsutövning och öppenvård. Budgeten skall finansiera kostnader för såväl institutionsplaceringar, kontaktpersoner, särskilda boende och förvaltningens olika öppenvårdsinsatser för hemlösa och vuxna missbrukare.

Socialpsykiatri

Budgeten för socialpsykiatri uppgår till netto 47,6 miljoner kronor, vilket är en minskning om 0,2 miljoner kronor jämfört med 2018. Anslaget ska finansiera individuella insatser inom området som bostad med särskild service, stödåtgärder, familjehem och HVB samt boendestöd, rehabilitering, sysselsättning och arbetsträning.

Inom budgeten finansieras också förvaltningens egen öppna verksamhet, EMMA träfflokal.

Flyktingmottagande

Verksamhetens nettobudget för 2019 uppgår till 14 mnkr för 2019. Intäkter ges av flera bidrag, framförallt i form av generalschablon från Migrationsverket. Motsvarande kostnader finns inom ett flertal socialtjänstområden.

Stadsmiljö

Budgeten för stadsmiljöverksamhet uppgår till 22,8 miljoner kronor. Budgeten ska finansiera kostnader för skötsel och underhåll samt renhållning av parker, parkvägar och naturområden.

Av budgeten är 9,9 miljoner kronor avsatta för kapitalkostnader, 9,4 miljoner avseende avskrivningar och 0,5 miljoner kronor avseende internränta.

Resterande budgeterade 12,9 miljoner kronor avser löpande drift inom verksamhetsområdet.

Förskola

Budgeten för förskoleverksamheten 2019 uppgår till 324,5 miljoner kronor, vilket kan jämföras med 306,1 miljoner kronor för 2018. Budgeten baseras på antalet inskrivna barn vid avläsningen som gjordes i mars 2018, i vilken det var 2 340 barn inskrivna, varav 898 i åldern 1-3 år och 1 442 i åldern 4-5 år. Budgeten justeras under året utifrån faktiskt antal barn.

Förskoleschablonen har höjts med 2,0 procent jämfört med 2018. Pengen till förskoleenheterna motsvarar 80 procent av schablonen. Förskolepengen ska täcka alla kostnader utom lokalkostnader samt förvaltnings- och verksamhetsövergripande administration.

Medel för barn i behov av särskilt stöd, språkstöd och stöd baserat på socioekonomiska faktorer fördelas till förskolorna av stödenheten. Medlen fördelas genom individuella bedömningar, befolkningsstatistik och antal inskrivna barn.

Äldreomsorg

Nämndens budget för äldreomsorg har minskat med 5,0 miljoner kronor jämfört med budget 2018. Minskningen beror främst på den äldre befolkningen som prognostiseras att fortsätta minska. Nämndens andel av stadens totala budget för äldreomsorg minskar från 8,10 till 7,9 procent. Ersättningen till utförare inom hemtjänsten höjs med 2,0 procent och den indexbaserade höjningen av ersättningsnivåerna till vård- och omsorgsboenden är 2,6 procent.

Sammantaget innebär budgettilldelningen att äldreomsorgens beställarenhet måste fortsätta vidta en del besparingsåtgärder för att anpassa verksamheten till kommande kostnadsnivåer under 2019.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Budgeten för verksamhetsområdet uppgår till 280,0 miljoner för 2019. Det innebär en ökning med 11,1 miljoner jämfört med 2018. Ökningen beror på beslut om fler nivåbedömda LSS-insatser och kompensation för kommunfullmäktiges justerade prisnivåer.

Kommunfullmäktige har fastställt att schablon- och pengersättningen inom verksamhetsområdet räknas upp med 1,0 procent.

Nämnden tilldelas schablonersättning för sina nivåbedömda LSS-beslut i form av daglig verksamhet, boende med särskild service, gruppboende och korttidsvistelse. Nämnden får dessutom ett anslag som ska täcka kostnader för personlig assistans enligt lagen om assistansersättning LASS, och ett fast anslag för övriga insatser enligt socialtjänstlagen.

Budgeten är preliminär och bygger på socialnämndens bedömningskanslis höstmätning 2018. Justering kommer att göras efter nya mätningar under våren och hösten och med anledning av beslut om särredovisningar. Slutlig budget fastställas i samband med tertialrapport 2.

Barn, kultur och fritid

Verksamhetens budget för 2019 uppgår till 24,1 miljoner kronor vilket motsvarar en minskning med 0,3 miljoner i jämförelse med 2018. I denna budget ingår också stöd till föreningar om 0,5 miljoner, vilket är samma belopp som för 2018.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Nämndens anslag för ekonomiskt bistånd bygger på Swecos bedömning av stadsdelens behov nästa år. Budgeten till 2019 har ökat med 0,7 miljoner kronor.

I nämndens senaste prognos för 2018 beräknas genomsnittskostnaden netto för ekonomiskt bistånd bli 6,0 miljoner kronor per månad. Budgetramen för direkt utbetalt försörjningsstöd netto kommer att innebära ett oförändrat utrymme för 2019.

Budgeten för arbetsmarknadsåtgärder har minskat med 0,2 miljoner kronor och uppgår 2019 till 16,3 miljoner kronor.

Investeringar

Inom Farsta stadsdelsområde föreslås sex parkinvesteringsprojekt. Fyra projekt är pågående enligt tidigare planering.

Anläggning av aktivitetspark Måsen pågår i samarbete med trafikkontoret. Den finansieras till största delen av Grönare Stockholm. Stadsdelsnämnden är dock med och 2,0 miljoner kronor.

Övriga större parkprojekt är Naturlekplatsen i Svemyraskogen, Strandpark Farsta och Farstaängen. Naturlekplatsen fattade nämnden genomförandebeslut om vid sammanträdet i september 2018. För strandpark Farsta har nämnden fått medel för att projektera och påbörja genomförandet av åtgärden. För Farstaängen finns medel för projektering i år och att påbörja genomförandet 2020.

BMX-banan som nämnden beviljade medel för som svar på ett medborgarförslag 2018 kunde inte genomföras på grund av tidsbrist. Projektet föreslås därför genomföras under 2019.

I övrigt föreslår förvaltningen att 1,6 miljoner kronor används till upprustning av trappor och parkvägar.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Ej aktuellt

Resultatenheter

I verksamhetsplanen ska nämnden ange vilka enheter som ska vara resultatenheter.

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, till följande år, dock maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatenheterna får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget under innevarande år. En förutsättning är att resultatenheten uppfyllt sina åtaganden.

För verksamhetsåret 2018 hade Farsta stadsdelsnämnd sju enheter inom förskola som definierades som resultatenheter. En av enheterna, Centrala Farsta, delas i samband med VB 2018 upp mellan Farsta strand och Fagersjö inför 2019.

För verksamhetsåret 2019 definierar Farsta stadsdelsnämnd därmed sex enheter inom förskola som resultatenheter, se bilaga 2.

Verksamhetsprojekt (driftprojekt)

Ej aktuellt

Budgetjusteringar

Nämnden ansöker om budgetjustering om 1,1 miljoner kr för klimatinvesteringar avseende trädplantering i stadsdelen. Nämnden ansöker även om budgetjustering om 1,1 miljoner kr för trygghetsskapande åtgärder avseende förbättrad belysning i parklek. Nämnden ansöker även om budgetjustering om 0,2 miljoner kr för naturreservat. Nämnden ansöker även om budgetjustering om 1,2 miljoner kr för giftfri förskola avseende utbyte av material. Se även bilagorna 7, 8 och 9.

En mindre del av Rågsveds naturreservat, som inrättades 2018, ingår i Farsta stadsdelsområde. Delområdet ligger i den västra delen av Fagersjö längs med Magelungens strand och väster om radhusområdet på Skrattnåsvägen. Läget längs stranden ger möjlighet till rekreation som promenader, löpning och cykling.

Skötselplanen för reservatet anger en nivå för skötsel och utveckling av området. Förbättringsåtgärder ska utföras för att öka de biologiska värdena som exempelvis spara död ved, uppsättning av mulmholkar och friställning av ekar. Förvaltningen önskar att påbörja utveckling och förbättring av området och ansöker om 200 000 kronor för naturvårdsinsatser enligt gällande skötselplan.

Omslutningsförändringar

Nämnden ansöker om omslutningsförändringar om totalt 128,5 miljoner kronor enligt tabell nedan.

Omslutningsförändringar ökade kostnader/intäkter för (mnkr)	Kostnader	Intäkter
Individ och familjeomsorg	6,5	-6,5
- varav Barn o Ungdom	1,1	-1,1
- varav Vuxna	1,1	-1,1
- varav socialpsykiatri	4,3	-4,3
Flyktingmottagande	50,0	-50,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	16,5	-16,5
Förskola	2,0	-2,0
Äldreomsorg	50,3	-50,3
Kultur och fritid	1,4	-1,4
Ekonomiskt bistånd	1,8	-1,8
Summa	128,5	-128,5

Omslutningsförändringarna avser bland annat hyresintäkter, avgifter, försäljning av verksamhet till andra stadsdelar och kommuner samt intäkter från Migrationsverket avseende flyktingmottagande.

Medel för lokaländamål

Ombyggnationen av Edö vård- och omsorgsboende ser enligt nuvarande tidplan ut att vara klart för inflyttning under november 2019. Stadsnämnden har tidigare beviljats medel för ombyggnationen och däribland ersättning för tomgångshyror till och med april/maj 2019. Stadsdelsnämnden har inte själva orsakat förseningen och kommer under 2019 söka medel för de oförutsedda tomgångshyror som förseningen innebär.

Övriga ekonomiska redovisningar

Ej aktuellt

Systematiskt kvalitetsarbete

Förvaltningen arbetar strategiskt och proaktivt med att styra, leda och utveckla verksamheternas kvalitet och möta såväl invånarnas behov och förväntningar som chefers och medarbetares behov av tydliga processer, verktyg och arbetssätt. Det systematiska kvalitetsarbetet planeras genom att identifiera vilka väsentliga processer som ska prioriteras under året, hur de ska följas upp och vilka förebyggande åtgärder som verksamheterna ska arbeta med under året. Varje verksamhet har för 2019 en nyintroducerad enhetsspecifik plan för systematiskt kvalitetsarbete, innehållande enhetens processförteckning, riskanalys och egenkontrollplan i ett samlat dokument i ILS-webb. Planen utgår från den enskilda verksamhetens dokumenterade processer. Under 2019 kommer förvaltningen att särskilt

fokusera på säkring av processer för lönehantering, introduktion av barn i förskola och barns övergång till förskoleklass, samverkan med enskild inom socialtjänsten och rekrytering av nya anställda. Utifrån granskningar, revisioner, klagomål och synpunkter sker säkring av processer även löpande, i enlighet med kvalitetsledningssystemet.

Förvaltningens strukturerade arbetssätt för att mäta och kontrollera att tjänster och service motsvarar krav och förväntningar omfattar internkontroll, egenkontroller och analys av klagomål, synpunkter och avvikelser. Hanteringen av klagomål, synpunkter och avvikelser har två funktioner. Dels möjligheten till rättelse och åtgärder för att möta behov och förväntningar och återställa förtroendet gentemot enskilda som drabbats av felaktigheter, och dels möjligheten att strategiskt förbättra processer och rutiner. För att säkerställa att förvaltningens hantering av klagomål och synpunkter lever upp till detta redovisar varje enhet klagomål och synpunkter, avvikelser, incidenter samt åtgärder och vilka eventuella förbättringar i verksamheterna som genomförts. Redovisningen sker i modulen för kvalitetsledning i ILS-webb. Sammanställningen av klagomål och synpunkter kan sedan användas för analys av relevanta processer och som grund för riskanalys och egenkontrollplan.

Att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som säkrar kvaliteten på våra tjänster förutsätter att man har tydliga processer för sitt arbete samt har identifierat vilka lagar, krav och mål som styr arbetet. Tillgängliggörande och kvalitetssäkring av styr- och stöddokument fortsätter att vara en central del av förvaltningens systematiska förbättringsarbete. Ett prioriterat arbete under 2019 är att utifrån identifierade risker, klagomål och avvikelser göra riktade inventeringar och säkra verksamheternas dokumentstöd.

Kvalitetsförbättring innebär att fel och brister åtgärdas, att risker förebyggs och att innovationer och utvecklingsarbete tas till vara och implementeras. En förutsättning för innovation och utveckling är att det ständiga förbättringsarbetet hålls aktuellt och i fokus. Verksamheter som inte arbetar systematiskt med åtgärder och förbättringar kommer inte att kunna upprätthålla en normal kvalitetsnivå vid förändringar eller stress, medan verksamheter med ett stabilt kvalitetsarbete har en grund där nya arbetssätt kan introduceras och man vågar pröva nya idéer. Kvalitetsutmärkelsen är ett sätt för verksamheter att både förbättra sitt löpande kvalitetsarbete och utveckla sina arbetssätt, och förvaltningen fortsätter att uppmuntra och stödja deltagande.

Delaktighet, engagemang och initiativ ska främjas hos anställda på alla nivåer. Bara människor som utvecklar sin kompetens och som är sedda och respekterade för sitt arbete kan utföra sin bästa möjliga arbetsinsats. Medarbetares och chefers motivation att utföra ett arbete med hög kvalitet främjas inte av att fokusera på miniminivåer eller att undvika att göra fel. För att få goda resultat behövs också en ambitiös organisation med fokus på excellens. En vision för den verksamhet man arbetar i, välkommandet av goda idéer och initiativ, och ett medvetet tillvaratagande av medarbetares ambitioner och kompetens skapar hög kvalitet och värde för invånarna. Ett nytt arbetssätt för att strukturerat tillvarata medarbetares idéer utvecklas inom enheten för ekonomiskt bistånd, och förvaltningen ska uppmuntra andra verksamheter att pröva det. Inom förvaltningen finns också ett internt kvalitetsnätverk där kvalitetspecialister kan dela idéer och erfarenheter med varandra.

Innovativ och utvecklande samverkan förutsätter att relationer både internt och externt präglas av tillit och respekt för varandras kompetens och goda vilja. Det gäller både relationerna

mellan professionella organisationer och relationen mellan förvaltningen och invånarna i Farsta. Att utveckla medborgar- och brukarinflytande är ett sätt att ta tillvara Farstabornas kreativitet och kunskap.

Övrigt

Ej aktuellt